

ORIGINAALI

Kambelek; 3.8.07
/Mi

KAIVAUSRAPORTTI

Ahl, Eva
Hämäläinen, Heini
Rosendahl, Ulrika
Suisto, Hanna
Helsingin yliopisto 2007

PERNAJA GAMMELBY TOMTÅKER

KESKIAIKAISEN KYLÄTONTIN KAIVAUS 2004

-MARK-

Keskiajan arkeologiaa maaseudulla
Medeltidsarkeologi på landsbygden

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Tutkimuskohde:	Pernaja, Gammelby, Jönsas
Tutkimuksen laatu:	Arkeologinen inventointi ja kaivaus
Kohteen ajoitus:	Keskiaika – 1600-luku
Peruskartta:	3022 06 Illby, 3022 04 Juornaankylä
Yhtenäiskoordinaatit:	x=6709 97-6710 05 y=3438 77-3438 z=5-8 m mpy
Maanomistaja:	Per-Erik Jöns
Tutkimuslaitos:	Mark-projekti / Historiallisen ajan arkeologian opintopiiri, Helsingin yliopisto
Kenttätöyönjohtajat (päävastuu):	Ahl, Eva, Hämäläinen, Heini, Rosendahl, Ulrika, Suisto, Hanna
Kenttätöyöaika:	25.4.2004 (inventointi); 28.6–4.7.2004 (kaivaus)
Tutkitun alueen laajuus:	4500 m ² (inventointi); 85,8 m ² (kaivaus)
Tutkimuskustannukset:	3 900 €
Tutkimusten kustantaja:	Uuden maan kulttuurirahasto ja Nordenskiöld- samfundet
Esinelöydöt:	Kansallismuseon kokoelmat, historiallisen ajan kokoelmat KM 2004075: 1-80, KM 2004074: 1-47
Valokuvat:	125527:1-18 (dia) ja 125528:1-12 (mv) MV:RHO(A) Kuva-arkisto
Alkuperäisen kertomuksen säilytyspaikka:	Museovirasto, Rakennushistorian osaston arkisto (MV:RHOA), Kulttuuritalo, Helsinki
Kertomuksen kopiot:	Museoviraston Arkeologian osaston arkisto Porvoon museo

Aiemmat tutkimukset:

Haggrén, G. & Hakanpää, P. 2002: Pernajan Gammelby – Forsby osayleiskaava-inventointi. 11.11.2002 suoritettu Tomtåkerin vanhan kyläpaikan inventointi (MV:RHOA).

Anttila, Helena, Ahl, Eva & Hämäläinen, Heini 2003: Pernaja Gammelby Tomtåker. Arkeologinen inventointi 3.5.2003, MARK-projekti / Helsingin yliopisto (MV:RHOA).

Anttila, Helena, Ahl, Eva & Rosendahl, Ulrika 2003: Pernaja Gammelby Tomtåker. Keskiaikaisen kylätontin koekaivaus 2003. Mark-projekti / Helsingin yliopisto. (MV:RHOA).

Aiemmat löydöt:

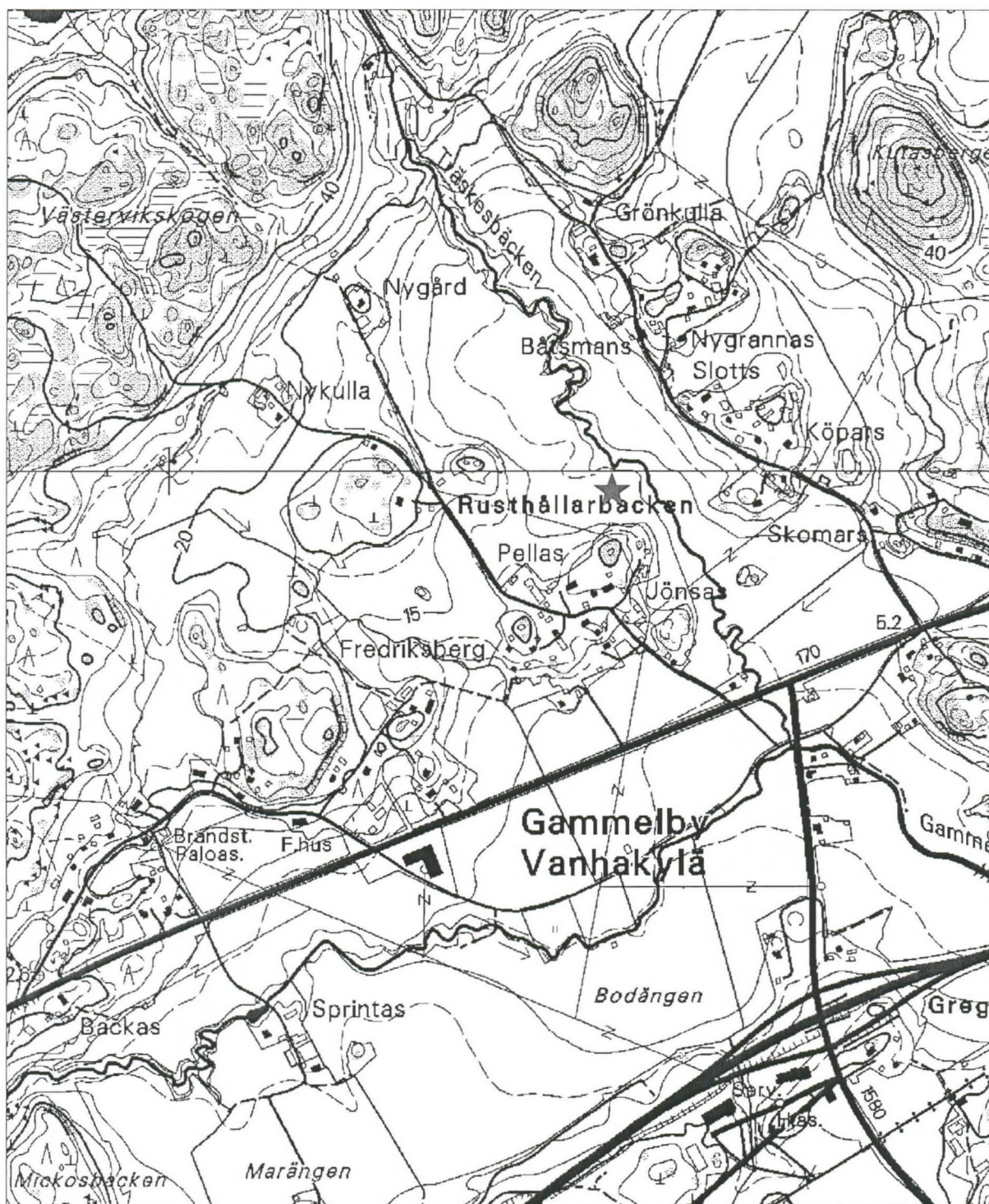
KM 2002070:1-13; KM 2003110:1-44;
KM 2003109:1-103

Kirjallisuus:

SKAS 3/2004. Toim. Georg Haggrén. Turun yliopisto 2004.

SKAS 4/2006. Toim. Georg Haggrén. Turun yliopisto 2007.

Kaivauskertomuksen sivumäärä: 19

Mk 1:10 000 Peruskartta 302106 Illby

TIIVISTELMÄ

Vuonna 2004 Helsingin yliopiston Historiallisen ajan arkeologian opintopiirin MARK-projekti suoritti täsmäinventointia kohteella Pernaja Gammelby Tomtåker 25.4.2004. Varsinaiset kaivaukset järjestettiin 28.6–4.7.2004. Kaivauksissa avattiin 85,8 m² kokoinen alue edellisvuonna (2003) löydetyin uunin pohjan ympärille. Kohde avattiin kaivinkoneella ja kulttuurikerrokset tutkittiin kaivamalla ns. luonnollisina kerroksina. Uunin ympäristössä ei havaittu muita rakenteiden jäänteitä, mutta esinelöytöjä tehtiin ympäristöstä pintapoiminnan yhteydessä jonkin verran. Kaivausten esinelöydöt olivat niukkoja.

Tutkimusten perusteella kohde ajoittuu keskiajalta 1600-luvulle. Löydöistä ajoitettavia olivat Westerwald-keramiikan kappaleet sekä liitupiippujen pesien osat. Lisäksi löytyi liuskekivinen valinmuotin kappale.

Vuoden 2004 kenttätöiden kustannukset kattoi Uudenmaan kulttuurirahastolta sekä Nordenskiöld-samfundetiltä saadut apurahat. Varusteet ja jälkityötilat tarjosi Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine. Jälkityöt tehtiin opiskelijavoimin opintopiirin toiminnan yhteydessä.

MARK-PROJEKTIN TEKIJÄT 2004:

Kenttätöönjohtajat (päävastuu):

Eva Ahl
Heini Hämäläinen
Ulrika Rosendahl
Hanna Suisto

Kenttätöihin osallistuneet:

Historiallisen ajan arkeologian
opintopiirin osanottajat 2004

Raportin kirjoittaminen ja kokoaminen:

Eva Ahl
Heini Hämäläinen
Tarja Knuutinen
Ulrika Rosendahl
Nora Salonen
Hanna Suisto
Riikka Väisänen

Liitteet:

Eva Ahl
Heini Hämäläinen
Tarja Knuutinen
Wesa Perttola
Nora Salonen
Hanna Suisto

Löytöjen puhdistus, luettelointi ja numerointi:

Heini Hämäläinen
Heidi Pasanen

Valokuvaluettelot:

Tanja Alzheimer
Heidi Pasanen

Pernaja Gammelby Tomtåker

Keskiaikaisen kylätontin kaivaus ja inventointi

MARK-projekti 2004

1. Johdanto.....	3
2. Tutkimusalue.....	4
2.1. Kohteen kuvaus.....	4
2.2. Aiemmat tutkimukset.....	5
2.2.1. Historialliset katsaukset Gammelbyn alueeseen.....	5
2.2.2. Arkeologiset tutkimukset Gammelbyn alueella.....	6
3. Inventointi 2004.....	7
3.1. Lähtökohdat	7
3.2. Menetelmät.....	8
3.3. Tulokset ja löydöt.....	9
4. Kaivaukset 2004.....	9
4.1. Menetelmät ja kaivausten eteneminen.....	9
4.2. Rakenteet.....	13
4.2.1. Uuninpohja R113.....	13
4.2.2. Itäsiiven rakenteet.....	15
4.2.3. Eteläsiiven rakenteet.....	16
4.3. Löydöt.....	17
4.3.1. Irtolöydöt.....	17
4.3.2. Kaivauslöydöt.....	17
5. Yhteenveto.....	17
Lähteet.....	18

Liitteet

I Löytöluettelo

A Kaivauslöydöt

B Irtolöydöt

C Inventointilöydöt

II Yhteysluettelo

III Karttaliite

A Mittausdokumentoinnit

- 1 Yleiskartta inventointialueesta
- 2 Inventoinnin löytölevintä
- 3 Yleiskartta kaivausalueesta
- 4 Tasokartta kaivausalueesta
- 5 Tasokartta, kaivausalueen eteläsiipi
- 6 Tasokartta, kaivausalueen itäsiipi
- 7 tasokartta, uunirakenne

B Historialliset kartat

- 1 Gammelby (4:3) 1707 S. Broterus KA MMA Pernaja B 36 13/1

IV Puu- ja hiilinäytteet

V Valokuvaluettelo

A Mustavalkokuvat

B Diakuvat

VI Lehdistötiedote

1. Johdanto

Vuonna 2001 perustettiin Helsingin yliopiston arkeologian oppiaineeseen Suomen historiallisen ajan arkeologian opintopiiri, jonka vetäjänä toimi HuK Helena Anttila. Vuonna 2003 kevättalvella opintopiiri perusti projektin nimeltä *MARK – medeltidsarkeologi på landsbygden - keskiajan arkeologiaa maaseudulla*. Projektin yleisenä tavoitteena oli tutkia arkeologian menetelmin keski- ja historiallisen ajan maaseutukohdetta ja sitä kautta hahmottaa tarkemmin ks. aikakauden maaseutukulttuuria.

Käytännössä tämä tarkoitti, että projekti järjesti tutkimuskaivaukset keskiaikaisella maaseutukohteella. Tutkimuskohteeseen projekti valitsi Pernajan Gammelbyn Tomtåkern-nimisen alueen hylätyllä kylätonttikohteella, joka sijaitsee nykyisellä pellolla Gammelbyn Rusthållarbackenin pohjoispuolella. Kohde oli löytynyt Museoviraston Forsby-Gammelby-alueen osayleiskaava-inventoinnissa vuonna 2002, ja oli jo silloin osoittautunut otolliseksi löytöaineistojen perusteella (Haggrén & Hakanpää 2002). MARK-projekti suoritti kohteella täsmäinventoinnin 3.5.2003 ja tulos oli rohkaiseva. Inventointilöytöjen seassa oli mm. keskiaikaan ja uuden alkuun ajoittuvaa keramiikkaa. (Anttila, Ahl & Hämäläinen 2003.)

Syksyllä 2003 projekti suoritti ensimmäiset kaivaukset kohteella (ks. erill. raportti MV/RHOA) Vuoden 2003 kaivaukset olivat luonteeltaan koekaivauksia, jossa tutustuttiin kaksivuotiseksi suunnitellun projektin kaivauskohteeseen. Näissä kaivauksissa paikannettiin mm. mielenkiintoinen uunin pohja, ja kohteeseen päätettiin palata seuraavan vuoden kenttätöissä.

Ennen varsinaisia kaivauksia järjestettiin myös täsmäinventointia kohteella 25.4.2004 katsoaksemme jos edellisen syksyn maanmuokkaustyöt olivat nostaneet lisää esinelöytöjä maan pinnalle. Varsinaiset kaivaukset järjestettiin 28.6–4.7.2004. Kaivauksissa avattiin 85,8 m² kokoinen alue edellisvuonna löydetyn uunin pohjan ympärille. Tavoitteena oli kaivaa ja dokumentoida rakennetta pohjaan asti, ja tarkistaa jos sen ympäristöstä olisi löydettävissä muita rakenteita.

Kaivausten nopeuttamiseksi palkattiin paikallinen kaivinkoneenkuljettaja poistamaan pintamulta koneellisesti, muuten suoritettiin kenttätöitä vapaaehtoistyönä opintopiiriin osallistuneiden arkeologian ja historian opiskelijan voimin. Svenska Kulturfonden, Uudenmaan Kulttuurirahasto, Nordenskiöld-samfundet sekä Helsingin yliopiston ylioppilaskunta myönsivät keväällä 2003 apurahaa projektin toteuttamiseen. Vuoden 2004 kenttätöiden kustannukset kattoi Uudenmaan kulttuurirahastolta saatu 3000 €, sekä Nordenskiöld-samfundetilta saatu 900 € apuraha. Varusteet ja jälkityötilat tarjosi Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine. Jälkityöt tehtiin opiskelijavoimin Suomen historiallisen ajan arkeologian opintopiirin toiminnan yhteydessä. Vuonna 2006 saatiin Nordenskiöld-samfundetilta 200 € apuraha projektin tutkimuksiin liittyvien tieteellisten artikkeleiden julkaisemista varten.

Kaivausten alettua lähetettiin lehdistötiedote, ja kaivauksista raportoitiin ainakin Loviisan Sanomissa, Uusimaa-lehdessä ja Borgåbladetissa. 6.7. tiedotettiin kaivauksista STT:n uutispalvelussa. Ulrika

Rosendahlia haastateltiin radioon 7.7 Yle Porvoon aamulähetykseen, ja 9.7 Yle Vegaan. Helsingin Yliopiston verkkouutisissa oli artikkeli Mark-projektin kaivauksista 14.7 lähtien.

Projektin vetäjinä vuonna 2004 toimivat FM Eva Ahl (historia), fil.yo Heini Hämäläinen, Huk Ulrika Rosendahl ja HuK Hanna Suisto. Projektin asiantuntija-apuna toimivat professori Mika Lavento ja FT Georg Haggrén (Helsingin yliopisto), tutkija Marianna Niukkanen (Museovirasto) ja FM Hanna-Maria Pellinen (Turun yliopisto, Agricola-projekti).

2. Tutkimusalue

2.1. Kohteen kuvaus

Teksti seuraa suurilta osin Heini Hämäläisen osiota Mark-projektin inventointiraportista vuodelta 2003 sekä Heini Hämäläisen artikkelista "Hanki hyvä tontti", teoksessa SKAS 4/2006 (Hämäläinen 2007).

Pernajan Gammelbyn kylä sijaitsee rannikolta luoteeseen työntyvän pitkän Pernajanlahden perukoilta, tarkemmin lahdenpohjukan luoteispuolella. Gammelbyn kylän kohdalla lahdenpohjukkaa kutsutaan myös Gammelbynlahdeksi. Pernajan kirkonkylältä paikalle on matkaa yksitoista km luoteeseen. Kolme jokea halkoo Gammelbyslättin peltoaluetta. Joet yhtyvät kaakossa Gammelbybäckeniksi. Tutkimusalueemme sijaitsee peltoaukean koillisosassa luoteesta kaakkoon kohti merenlahtea laskevan Träskesbäckenin länsirannalla sijaitsevalla peltorinteellä.

Gammelbyn peltoaukeaa rajaa etelässä valtatie 6. Viljelysmaiksi muokattuja savi-hiesumaita ympäröi mäntyvaltaiset metsäiset kallioalueet. Korkeuserot seudulla ovat huomattavia: peltojen laitamilla kohoavat kalliot jopa 40 m korkeuteen. Alavilla Gammelbyn pelloilla kohoaa myös pienempiä avokallio- ja moreenikumpareita, joille on rakennettu tilojen rakennuskantaa – esimerkkinä tästä on myös tutkimusalueemme eteläpuolella sijaitseva kylän keskus Rusthållarbacken.

Loviisan seudun nykyinen maankohoamisvauhti on noin 2 mm/vuosi ja tätä voitaneen soveltaa myös Pernajan seutuun. Tutkimusalueemme sijaitsee noin 5-8 m mpy. Sen matalimmat alueet ovat maatuneet ajanlaskun alun paikkeilla, rautakauden lopulla on ympäristö ollut varsin nykyisen kaltainen merenlahden ulottuessa vielä hieman valtatie 6:n pohjoispuolelle. Viimeistään keskiajalla on paikalla ollut nykyinen kalliomäkien reunustama ja rikkoma viljelyyn sopiva savialanko, jota halkovat merenlahteen laskevat purot.

2.2. Aiemmat tutkimukset

2.2.1. Historialliset katsaukset Gammelbyn alueeseen

Pernajan historian *Opus Magnum* on Kurt Antellin moniosainen *Pernå sockens historia* 1950-luvulta, jonka ensimmäisessä osassa esitellään keskiajan ja uuden ajan alun oloja. Gammelbyn alueesta kirjassa todetaan seuraavaa:

I bottnen av den innersta av Pernåvikens fjärdar, som vanligen går under namnet Baggefjärden, funnos rika odlingsmöjligheter. [---] Bosättningen i odalbyn, vilken antagligen i begynnelsen bar ett annat, numera okänt namn, som senare fått vika för beteckningen Gammelby, koncentrerade sig till de två höjder, som nu äro kända under namnet Bondbacken och Rusthållarbacken. Nära intill dessa, på båda sidor om det norrifrån kommande tillflödet till Gammelbybäcken utbredde sig bolåkrarna, Kvarnåkern, Tomtåkern och Strandåkern. [---] Enligt traditionen på orten, som får stöd av kartor och flygfotografier, ledde vägen från Borgå österut norrom Rusthållarbacken, passerade bäcken vid "Springkällan" och sökte sig sedan längs berget söderut till den s.k. Grindbacken. (Antell 1956: 62-63.)

Antellin lähteinä tähän toimivat Simon Brotheruksen kartta vuodelta 1707 sekä tiedonanto Otto I. Nyholmilta, Gammelby. Esipuheessa todetaan, että Pernajan historian kirjoittamisen suunnittelu alkoi jo 1930-luvulla ja toimikunnassa istui vapaaherra Nils von Bornin lisäksi puheenjohtajana myös kyseinen Otto I. Nyholm. Sotavuosien takia projekti toteutui vasta 1950-luvulta alkaen. Naapuripitäjät, Lapträsk, Liljendal ja Mörskom olivat saaneet omat historiikkinsa jo 1920–1930-luvuilla. (Antell 1956: 488, VII, 28.)

Yksityiskohtaisemman kuvauksen Gammelbyn 1500–1600-lukujen oloista on kuitenkin MARK-projektin yhteydessä tehnyt Tarja Knuutinen proseminaari-työssään Jyväskylän yliopiston Historian laitokselle. Lähteinä on käytetty Kansallisarkiston lähteitä (maakirjoja, asiakirjoja, karttoja yms.). Referenssinään Knuutinen on käyttänyt Anneli Mäkelän tutkimuksia Porvoon läänin autioituneista kylistä. Proseminarityö on osin sisällytetty MARK-projektin kaivauskertomukseen vuodelta 2003. Asiakirjalähteiden valossa alue näyttää ajoittain autioituneen sekä 1500-luvun että 1600-luvun sotatoimien aikana, ennen lopullista autioitumistaan, joka on näkyvässä Brotheruksen kartalla 1707. Ennen vuotta 1571 kylä ei näyttänyt merkkejä köyhtymisestä. Tutkimusten mukaan kylän autioituneiden talojen maat näyttävät poikkeuksellisesti joutuneen muiden tilojen omistukseen autioitumisen myötä. (Anttila, Ahl & Rosendahl 2003: 11-20.) Knuutinen on sittemmin julkaissut aiheesta tieteellisen artikkelin julkaisussa *SKAS* 4/2006 (Knuutinen 2007).

2.2.2. Arkeologiset tutkimukset Gammelbyn alueella

Gammelbyn Tomtåkerin arkeologisia tutkimuksia on viimeksi esitelty Ulrika Rosendahlin toimesta Suomen keskiajan arkeologian julkaisussa *SKAS* 3/2004 (Rosendahl 2004).

Pernajan arkeologinen tutkimus rajoittuu lähinnä inventointeihin, joista ensimmäisen suoritti Gustaf Topelius vuonna 1908. Suurta rantatietä on inventoitu 1980-luvulla (Masonen & Heikkinen 1986). Taisto Karjalainen suoritti vuonna 2000 valtatie 6 uuden linjauksen johdosta inventoinnin Koskenkylän alueella (Karjalainen 2000). Lauri Pohjakallio suoritti Pernajan perusinventoinnin vuonna 1969. Inventointi on keskittynyt esihistoriallisiin kohteisiin ja Pohjakallio paikansi myös joitakin ns. ryssänuuneja. Hän paikansi muun muassa mahdollisen esihistoriallisen hautaröykkiön Greggbölessä (Pohjakallio 1969: 3). Greggbölen röykkiön arvioivat uudestaan Haggrén ja Hakanpää, jotka totesivat että röykkiö on todennäköinen historiallisen ajan "latomus" (Haggrén & Hakanpää 2002: 17).

Museoviraston sähköisessä muinaisjäännösrekisterissä mainitaan seuraavat Pernajan kohteet historiallisina jäännöksinä: kivirakenteita Ryssöllä (8 kpl, koordinaatit 6707000 / 3442880, peruskartalla 302109 Pernå), Nätisandissa (useita kpl, 6688800 / 3451 840, pk 302110 Våtskär), Sandöillä (useita kpl, 6690160 / 3459540, pk 302111 Strömslandet) ja Greggbölessä (1 kpl, 6708860 / 3439390, pk 302106 Illby); kultti- ja tarinapaikkoja Nöuskärmmalmenilla (alun perin 2 jatulintarhaa, 6713920 / 34573360, pk 302210 Skinnarby), Stengärdsbergetillä (jatulintarha, 6712300 / 3456340, pk 302210 Skinnarby) sekä jetukasti Skinnarbyssä. Lisäksi Ängsbackassa on kaksi kivirakennetta, joiden ajoitus ei ole määritetty (6705140 / 3445800, pk 302109 Pernå). "Historiallisena asuinpaikkana" mainitaan Tjusterbyn kartanon vanha päärakennus 1500-luvulta (6702560 / 3444140, pk 302109 Pernå). (Museoviraston Arkeologian osaston muinaisjäännösrekisteri, luettu 2004.)

1990-luvulla käynnistyi Turun yliopiston Agricola-projekti, jonka tarkoituksena on tutkia Pernajan kirkon seutua. Tutkimuksiin liittyen Jukka Palm suoritti inventoinnin vuonna 1996. Inventoinnin löytöjä ei otettu talteen. Lukuisia uusia historiallisia kohteita paikannettiin ja vanhoja kohteita tarkastettiin. Viisi luonnonkivikellaria ja viisi talonpohjaa paikannettiin seuraavista kylistä: Garpgård, Blybergs, Torsby, Kirkonkylä ja Prästgården. (Palm 1996: 3-5.)

Vuonna 2002 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää avustajineen (Museovirasto) suorittivat muinaisjäännösinventoinnin Gammelbyn-Forsbyn alueella Pernajan kunnan toimeksiannosta. Kaksikymmentäviisi kiinteää kohdetta paikannettiin, joista kahdeksantoista ajoitettiin historialliselle ajalle. Lisäksi paikannettiin keskiaikaisia kylätontteja vanhojen karttojen avulla viidestä kylästä. Greggbölen Illbyn kolme kohdetta ajoitettiin historiallisiksi kuten myös Gammelbyn kolme kohdetta: Tomtåker (kyläpaikka), Västerviksskogen (hautapaikka) sekä myllyn paikat. Läheisestä Bergbystä paikannettiin kyläpaikka. Karttojen avulla paikannettiin Gammelbystä viisi mahdollista keskiaikaista kylätonttia: Fredriksberg, Pellas, Jönsas, Tyskas, Slåtts sekä kolme taloa/torppaa. (Haggrén &

Hakanpää 2002: 17–19.) Maakirjakartassa Gammelbyn kylästä vuodelta 1707 esiintyy seitsemän taloa: Jönsas, Tyskas, Pungars, Nybondas, Pellas ja Båtsmans (Knuutinen 2007: 25; liite 3 B/1).

Haggrénin ja Hakanpään inventoinnin perusteella valittiin Gammelbyn Tomtåker inventointi- ja tutkimuskohteeksi keväällä 2003, jolloin MARK-projektin tutkimukset aloitettiin suorittamalla pintapoiminta tutkimusalueella. Pintapoiminnassa ilmenneet löydöt antoivat aihetta lisätutkimuksiin; irtalöytöinä saatiin mm. Westerwald ja Siegburg-keramiikkaa, liitupiippuja, punasavikeramiikkaa ja muuta historiallisen ajan kohteelle ominaista aineistoa. (Anttila, Ahl & Hämäläinen 2003.) Samana syksynä, 13.–21.9.2003, järjestettiin koekaivaukset, joissa avattiin kaksi aluetta vanhan tielinjan molemmin puolin, pohjois- ja eteläpuolella. Tutkimuksen tavoitteena oli paikallistaa mahdollisia, peltomullan alla säilyneitä rakenteita. Lukuisia koepistoja tehtiin vanhan tielinjauksen etelä- ja pohjoispuolella. Pohjoispuoliselta alueelta paljastui mahdollinen savilattia, mutta kaivausten rajoitettu ajallinen kesto ei riittänyt tämän alueen täydelliseen tutkimiseen, jonka vuoksi alue peitettiin. Eteläpuolisella peltoalueella tehtiin lukuisia koepistoja, joista yksi osui peltomultakerroksen alla olevaan kiveykseen. Näin ollen koekuoppa laajennettiin koejaksi, josta paljastui uunin pohjan kiveystä. Uunista löytyi mm. 1500-luvulle ajoitettavaa keramiikkaa ja palanutta savea. Täten alue päätettiin laajentaa ja tutkia loppuun seuraavana vuonna, 2004. Vuoden 2003 koekaivauksista raportoitii Museoviraston Rakennushistorialliseen osastoon syksyllä 2004. (Anttila, Ahl & Rosendahl 2003.)

3. Inventointi 2004

3.1. Lähtökohdat

Mark-projektin toinen kenttäkausi alkoi täsmäinventoinnilla 25.4.2004. Inventointi toteutettiin pintapoimintana noin viidentoista opintopiiriläisen ja muun vapaaehtoisen voimin. Kohteena oli sama Pernajan Vanhakylässä sijaitseva Tomtåker-niminen autioitunut tonttikohde, jota oli tutkittu jo edellisen vuoden kenttätöissä. Alue on nykyisin peltona. Toiseen pintapoimintaan meitä kannustivat edellisen vuoden inventoinnin rohkaiseva löytöaineisto sekä syksyn 2003 kaivauksessa esille tullut uunirakenne. Kokonaisuudessaan pintapoiminta kattoi 4500 neliömetrin kokoisen alueen, joka tutkittiin kahdessa vaiheessa, ensin 50x50 metrin alue (alue A) ja sen jälkeen 50x40 metrin alue (alue B). Pelto oli tutkimuspäivänä kynöksellä ja sää oli poutainen ja lämmin.

Tutkimuksemme keskittyi Pellaksen tilan koillispuolella sijaitsevalle peltokumpareelle, joka laskee loivasti koilliseen sekä luoteeseen. Peltokumpare sijaitsee ns. Suuren rantatien linjauksen kaakkoispuolella. Tie on kulkenut aikanaan Gammelbyn kylän läpi ja muokattu pelloksi vasta 1970-luvulla (Hakanpää & Haggrén 2002: 6, 13). Kumpare on osa laajempaa peltorinnettä, joka laskee

loivasti länsi-koilliseen kohti Träskesbäcken-jokea. Tutkimamme alue kattoi mm. paikan, mistä syksyn 2003 kaivauksissa oli löytynyt uunirakenne.

Tässä pintapöiminnassa päätimme tallentaa löytöjen sijaintitiedot takymetrin avulla. Tätä varten oli peltorinteelle edellisellä viikolla käyty tekemässä apukiintopisteitä edellisenä syksynä käytössämme olleiden kiintopisteiden avulla. Käytössä oli siis edelleen luomamme oma koordinaatisto. Suunnittelemamme pintapöiminta-alueen ympäristöön siirrettiin neljä apukiintopistettä, jotka merkittiin puupaaluilla.

3.2. Menetelmät

Kentälle saavuttuamme päätimme, että tutkimusalueen länsilaita tulee myötäilemään pellon kaakkoisosasta alkavaa kaakko-luode -suuntaista ojaa. Kun lähtöpiste oli valittu, määrittelimme rullamittojen, linjaseipäiden sekä peiliprisman avulla 50x50 metriä kokoisen alueen, jonka nurkat merkittiin linjaseipäillä. Alue tutkittiin läpi niin, että pintapöimijat kävelivät linjoissa kolmen metrin etäisyydellä toisistaan. Näin yksi pintapöimija tutki kolmen metrin levyisen vyöhykkeen. Tätä helpottamaan tutkimusalueen länsi- ja itälaidoille asetettiin lapulliset muovitikut kolmen metrin välein. Näiden avulla pintapöimijan oli helpompi pysyä linjassa. Poimittavia linjoja oli itä-länsi -suunnassa kahdeksantoista.

Kun ensimmäinen 50x50 metrin kokoinen alue A oli tutkittu, jatkettiin tutkimusaluetta koilliseen eli pöimintalinjat jatkuivat samansuuntaisina kohti jokea. Tutkimusalueen lyhyempi sivu oli siis kaakko-luode -suuntainen ja pidempi sivu näin ollen koillinen-lounas -suuntainen. Alue B oli kooltaan 50x40 metriä ja sen itälaita oli jo lähellä Träskesbäcken-joen uomaa. Tutkittujen alueiden nurkat ja pöimintalinjojen päät mitattiin takymetrillä. Järjestelmällisesti tutkitun alueen koko oli näin ollen 4500 neliömetriä.

Löydöt jätettiin paikoilleen ja merkittiin rautalangoilla, jotka oli varustettu värikkäillä teippisuikaleilla. Sitä mukaa kun löytöjä alkoi tulla, ryhdyttiin niitä mittaamaan paikoilleen takymetrillä. Mittaustilanteessa löydöt pussitettiin ja löydöt saivat juoksevan numeron. Eri löytömateriaalit saivat oman koodin mittausvaiheessa. Näin kenttävaiheessa tallennetun mittaustiedon työstövaiheessa voidaan tarkastella eri materiaalien levintää. Löytöjen lisäksi myös joitakin tiili- ja palaneen saven keskittymiä mitattiin paikoilleen. Kentällä tutkittavasta alueesta piirrettiin luonnos, johon merkittiin pöimintalinjat sekä merkittiin karkeasti keskittymät. Selkeästi reservertti aineisto jätettiin pöimimatta. Erilaisia havaintoja maa-aineksesta sekä löydöistä kirjattiin ylös.

Koska pintapöiminta oli sujunut niin jouhevasti, oli inventointiin osallistuneilla aikaa etsiä löytöjä myös muualta peltorinteestä. Näiden löytöjen sijainnista tehtiin lähinnä kirjallisia kuvauksia ja osa mitattiin

paikoilleen takymetrillä. Osa inventointiin osallistuneista kävi tutkimassa myös Träskesbäckenin itäpuolista peltorinnettä.

3.3. Tulokset ja löydöt

Inventoinnin myötä esiin tulleet löydöt edustavat enimmäkseen 1600–1800-lukuja. Edellisen vuoden (2003) inventointiin verrattuna esiintyi vähemmän ns. diagnostisia löytöjä. Tarkoituksena oli tehdä laajempi kohteen inventointi, etenkin vuonna 2003 esiin tulleen uuninrakenteen lähetyvillä. Löytöinä otettiin talteen kymmenkunta kappaletta savitiivistettä, punasavikeramiikan paloja, joitakin lasinpalasia, kuonapala sekä rautakauden keramiikan kappale (liite Ic). Viimeksi mainittu löytyi alueiden A ja B rajan tienoolta, alueen keskiosassa. Palanutta savea esiintyi enimmäkseen alueen luoteisosassa ja keskiosassa yhdessä parin tiilikeskittymän kanssa. (Löytölevintäkartta, liite III A/2.)

4. Kaivaukset 2004

4.1. Menetelmät ja kaivausten eteneminen

Kaivauksen tarkoituksena oli paikallistaa ja kaivaa esiin edellisenä vuonna löytynyt kivirakenne, joka tulkittiin uuninperustukseksi. Rakenne oli tullut esiin kaivausalueelta 1, joka sijaitsee koilliseen viettävällä peltorinteellä Jönsaksen tilan päärakennuksesta pohjois-koilliseen (ks. karttaliite III A/3). Vuoden 2004 kaivauksen tavoitteena oli purkaa kivirakenne kerros kerrokselta pohjaan. Suunnitelmissa oli myös avata aluetta rakenteen ympäriltä, jotta selviäisi, millaisia ihmisen aikaansaamia ilmiöitä paikalla on ja mihin suuntaan ne jatkuvat.

Kenttäkaudella 2003 oli peltorinnettä ympäristöineen kartoitettu kaivauksella luodun oman keinotekoisien koordinaatiston avulla. Myös vuoden 2004 kaivauksilla oli mukana oppiaineen takymetri, joten mittauksissa käytettiin edelleen samaa koordinaatistoa. Yleiskartoitusta ei enää tehty. Korkeuskiintopisteenä kaivauksilla käytettiin Jönsaksen ja Pellaksen tilojen rajapyykkikiveä.

Kaivausta edeltävällä viikolla käytiin maastossa tekemässä esivalmisteluja. Edellisvuotinen kaivausalue paikallistettiin takymetrillä käyttäen hyväksi aiemmin luomiamme kiintopisteitä sekä apukiintopisteitä. Vanhan kaivausalueen länsireunan päät merkittiin kahdella paalulla. Kyseinen linja oli viisi metriä pitkä. Sen jälkeen merkittiin linjaseipäiden ja kulmaprisman avulla 5x5 metrin kokoinen alue, jonka länsireuna myötäili vanhan kaivausalueen länsireunaa. Tarkoitus oli siis avata aluetta hieman lisää idän suuntaan edellisen vuoden kaivausalueeseen verrattuna. Suunnitelmissa oli myös avata alueen laidoilta noin puolitoista metriä leveät ja viiden metrin pituiset koeojat kaikkiin pääilmansuuntiin.

Työt kentällä alkoivat maanantaina 28.6. Työskentelyn nopeuttamiseksi olimme hankkineet kaivinkoneen kuorimaan maanmuokkauksessa sekoittuneen peltosavikerroksen pois. Sateisuuden takia kaivuri pääsi aloittamaan työt vasta iltapäivällä. Maata kuorittiin koneellisesti noin 25 cm eli siihen syvyyteen, jossa edellisenä vuonna löytyneen rakenteen kivien yläpinta sijaitsi. Kaivuri avasi suunnitelmien mukaisesti 25 neliömetrin alueen sekä noin puolitoista metriä leveät koeojat pääilmansuuntiin keskusalueen laitojen keskivaiheilta.

Etelään suuntautuneesta koeojasta paljastui heti hiiltä laikkuina, joten se laajennettiin noin 4x4 metrin kokoiseksi. Sen länsireuna myötäili keskusalueen länsireunaa. Keskusalueen koillisosasta tuli myös esiin kaksi koillinen-lounas suuntaista noin 10–15 cm leveää hiilijuovaa. Näiden löytöjen takia levennettiin kaivurin avulla pohjoiseen suuntautunutta koeojaa itään. Pohjoinen koeoja laajentui noin 4x4 metrin alueeksi. Myös varsinainen keskusalue laajeni koillisosasta noin metrin itään.

Keskusalueen länsiprofiilin suoristimme tasakoordinaattiin $Y=3089$ (edellisenä vuonna 3089,5 m). Kaivausviikon kuluessa sade häiritsi työskentelyä. Sade romautti profiileja erityisesti alueen itäreunassa emmekä katsoneet mielekkääksi joka päivä suoristaa niitä, jos romahtaneiden profiilien alle ei jäänyt mitään mielenkiintoiseksi havaittua. Sateisuuden takia kaivinkonetta ei voitu savipellolla hyödyntää ja siksi kaivausalueen koillisnurkkaa (pohjoisen koeojan ja itäisen koeojan risteyksessä) laajennettiin lapioin itään siellä havaittujen kahden hiilijuovan takia. Edellä mainituista syistä tuli alueen itäosasta varsin epäsäännöllisen muotoinen (ks. karttaliite III A/4). Kaivausalueen rajat mitattiin paikoilleen takymetrillä käyttäen omaa luomaamme koordinaatistoa. Kaivausalueen kokonaispinta-ala oli 85,8 neliötä.

Ensimmäisenä päivänä ehdittiin vain hieman puhdistaa aluetta kaivurin jäljiltä. Toisena kaivauspäivänä saatiin esiin kerrokset peltomullan alta ja aloitettiin kaivausalueen kartan piirtäminen. Keskellä viikkoa menetettiin yksi kaivauspäivä katkeamattoman rankkasateen takia. Torstaina 1.7. tullessamme kaivausalueelle, oli se muuttunut uima-altaaksi. Päivä aloitettiin kaivamalla juoksutusoja alarinteen suuntaan juuttuen välillä itse saviliejuun puolta pohjetta myöten. Tämä olikin juuri sopiva päivä median tulla paikalle (ks. liite VI Lehdistötiedote).

Altaaksi kertyneen sadeveden irrottama ja levittämä lieju sai aikaan sen, että alue jouduttiin puhdistamaan uudelleen. Vesi oli myös saattanut sotkea ilmiöiden rajoja. Ylipäättään työskentely "liejussa" oli hankalaa ja vaikeutti ilmiöiden rajojen sekä löytöjen havaitsemista. Kun löytöjä tuli, ne otettiin talteen yhteyksien sekä koordinaattien mukaan. Hienoimmille löydöille mitattiin tarkat koordinaatit. Kaivausalueelta otettiin varsin tarkasti talteen kaikki aineisto.

Kaivurin jäljiltä alue puhdistettiin varovasti lapioilla, milloin kyseessä oli selkeä mullansekainen peltosavi (Y100) tai edellisen vuoden täyttömaa. Muutoin alue puhdistettiin kaivauslastoilla. Kaivaminen suoritettiin luonnollisina kerroksina antaen erilaisille maannoksille yhteysnumerot (esim.

Y115) ja mahdollisille rakenteille omat tunnukset (R113). Seuraa emme kaivauksilla käyttäneet maan saviuuden vuoksi.

Edellisenä vuonna löytynyt rakenne vaikutti säilyneen koskemattomana. Kaivurin avulla sitä purettiin yhden suurehkon kiven verran. Edellisen vuoden kaivauksen pohjataso erottui hyvin sekoittuneen peltomullan ja edellisenä vuonna esiin tulleen puhtaan pohjasaven (Y114) välisenä rajapintana.

Kun alue oli puhdistettu sekoittuneesta mullansekaisesta peltosavesta, vaikutti tasossa olevan koillinen-lounas sekä kaakko-luode -suuntaisia ilmiöitä; lähinnä nokijuovia tai ruskeampaa savea, joka erottui harmaata puhtaampaa pohjasavea vasten (Y115). Nämä linjat eivät olleet ristiriidassa hevosenkenkää muistuttavan kivirakenteen kanssa, jonka suuaukko suuntautui lounaaseen. Rakenne sijaitsi siis kaivausalueen keskiosassa.

Länteen suuntautunut koeoja vaikutti pääosin puhtaalta. Siinä näkyi noin viisitoista senttiä leveä ruskea juova. Kyseessä oli mullan sekainen savi, jossa ei ollut löytöjä. Lastalla ilmiötä tutkittaessa, havaittiin sen olevan hyvin ohut ja se tulkittiin auran aiheuttamaksi ilmiöksi. Läntiseen koeojaan tehtiin vielä lapiolla muutama koepisto, joilla varmistettiin ettei syvemmälläkään ole ihmistoiminnan jäänteitä. Maannos oli mullansekainen tiivis savi Y115.

Eteläsiivessä peltomullan alta tuli esiin harmaanruskea yleismaa Y115, hiekan ja mullansekainen savi, jonka seassa oli tiiltä, palanutta savea sekä epätasaisesti hiiltä. Eteläsiiven keskiosasta tuli esiin noin 0,6x2,0 metrin kokoinen tummempi maa-aines, joka sai yhteyskoodin Y116. Maannos on samantapainen kuin Y115 ja on sen kanssa samassa tasossa, mutta sisältää enemmän tiiltä. Ilmiö oli kaakko-luode -suuntainen. Y116:n kaakkoispuolella myös samassa tasossa em. kanssa on maannos Y117, noin 30 cm:n läpimittainen laikku. Runsaampi hiili sai maannoksen erottumaan pohjasavesta tummempana. Eteläsiivestä enemmän luvussa 4.2.

Uuninperustus puhdistettiin esiin ensin lapiolla ja sitten lastoilla. Kaikki rakenteeseen liittyvät luonnolliset kerrokset kaivettiin lastoilla. Edellisenä vuonna esiin oli tullut katkelmallinen hevosenkengän muotoinen rakenne. Mahdollisesti pellon muokkauksen takia osa rakenteen kivistä oli aikojen kuluessa siirtynyt pois paikoiltaan. Edellisenä vuonna dokumentoidut kivet poistettiin sitä mukaa kun maata niiden ympäriltä kaivettiin syvemmälle ja kivien pohjalukemat vaaittiin. Poistettujen kivien alta paljastui hyvin kookkaista kivilaaosta tehty noin 2,4x2,3 metrin kokoinen taso. Kivilaakojen päältä ja sivuilta löytyi jäänteitä palamattomasta puusta, yhden laa'an päällä edellisessä kerroksessa olleen kiven alta löytyi hiiltä. Sekä puusta, että hiilestä otettiin näytteitä radiohiiliajoitusta varten.

Kivilaa'at olivat liian suuria poistettaviksi käsivoimin, eikä kaivinkone päässyt apuun märän saviuuden upottavuuden takia. Oli tyydyttävä vain pienimmän kiven poistoon. Poistetun kiven alta kaivettaessa huomattiin kivikerrosten loppuvan laakakiviin, jotka oli ladottu paikalle tuodun hiekkakerroksen päälle.

Rakenteen ympärille tehtiin vielä neljä noin 30x30 cm:n kokoista koepistoa. Ne sijaitsivat noin 30 cm:n etäisyydellä rakenteen reunoista. Koepistoista ei puuta enää tullut esiin, se rajoittui siis ilmeisesti laakojen päälle ja rakenteen reunojen ympärille. Koepistot osoittivat myös, että itse rakenne ei jatkunut laajemmalle (ks. liite III A/7). Rakenteesta enemmän luvussa 4.2.

Edellä on mainittu jo alueen koillisosassa havaitut koillinen-lounas suuntaiset hiilijuovat. Näiden johdosta päätimme tehdä laajennuksen itään suuntautuneen koeojan ja pohjoisen alueen nurkkaan eli risteykseen. Vetiseen saviliejuun emme saaneet kaivuria houkuteltua ja näin ollen kaivoimme noin 1,5x1,5 metrin laajennuksen lapiolla. Aluetta puhdistettaessa löytyi paljon palanutta savea ja jonkin verran tiiltä.

Lähes koko koillisosan laajennusalueelta tuli peltosaven ja "pohjasaven" rajalta vastaan ohut palokerros, paksuus oli millejä. Hiilivanat vaikuttivat jatkuvan edelleen koilliseen. Ne saivat yhteystunnukset Y119 ja Y120. Myös tuoreita olkia tuli esiin varsin syvältä, osin jopa palokerroksen alta kapeina rantuina. Sekoittuneet kerrostumat jätettiin dokumentoimatta.

Hiilivanojen loppupäätä ei tavoitettu eikä kaivauksen puitteissa ehditty aluetta enää laajentaa kyseiseen suuntaan. Hiilen yhteydessä oli myös puuta, josta otettiin puunäyte n:o 3. Tästä nurkkauksesta löytönä tuli mm. pala harmaasavikeramiikkaa, luuta ja piitä. Itäsiivestä enemmän luvussa 4.2.

Varsinaiseen alkuperäiseen itään suuntautuvaan koeojaan tehtiin tason puhdistuksen jälkeen kaksi koepistoa. Koepistojen syvyydet olivat 30–35 cm puhdistetusta tasosta alaspäin. Kaikki kaivausalueelle tehdyt koepistot kaivettiin lapiolla.

Maannos oli harmaanruskea savi, joka vaihettui harmaaksi 2–3 cm syvyydellä(Y115). Maannos sisälsi oranssia hippua, joka oli niin pientä, että on vaikea sanoa onko kyseessä tiili, palanut savi vai rautasaostuma. Voi olla, että maannoksessa on kaikkia näitä. Oranssia hippua oli selkeästi vähemmän ja pienempinä muruina tässä koeojassa kuin keskusalueen pohjoispuolelle avatulla alueella.

Kaivausalueen pohjoisosaan tehtiin alueen puhdistuksen jälkeen vain neljä koepistoa. Savimaannoksessa oli kuitenkin melko runsaasti palanutta savea, tiiltä ja ilmeisesti rautasaostumia. Yksi koekuoppa kaivettiin mm. 40 cm syväksi eikä puhdas savi vielä tullut vastaan syvyydellä 5,75 m mpy. Aivan alueen pohjoisrajalle tehdystä koepistosta tuli hieman vähemmän palanutta savea, tiiltä yms. Kaivausalueen pohjoisosassa palanutta savea, tiiltä jne. on kuitenkin selkeästi enemmän kuin itäosassa. Yhdessäkään koepistossa ei edellä mainituilla alueilla saavutettu puhdasta pohjasavea.

4.2. Rakenteet

4.2.1. R 113 Uunin pohja

Uuni oli perustettu paikalle tuodulle hiekalle Y123, jota ainakin poistetun kiven kohdalla oli seitsemän senttiä paksu kerros. Hiekan pohjalukemaksi mitattiin 5.87 m mpy. Hiekka ei ulottunut kivilaakojen ulkopuolelle, mutta kivien välistä syvemmälle kaivettaessa saattoi huomata hiekkaa olleen poistettua kiveä laajemmalla alueella, oletettavasti siis koko uunin perustana. Hiekka oli irtonaista, kivensekaista ja sen seassa oli hieman hiiltä. Alin kivikerros koostui suurista laakakivistä, jotka muodostivat lähes neliömäisen 2,4 x 2,3 metrin laajuisen tason. Laakakivet oli aseteltu mahdollisimman lähelle toisiaan, niiden väliin jääneisiin rakoihin oli laitettu pienempiä kiviä tilkkeeksi. (ks. karttaliite III A/7). Osa pienemmistä kivistä tosin oli peräisin kivilaaosta, sillä laakakivet olivat melko rapautuneita. Kivien pinnasta irtosi kiviliuskoja myös niiden pintaa lastalla puhdistettaessa. Kivilaakojen rapautuneisuus on todennäköisesti seurausta uunin lämmittämisestä käyttöaikanaan.

Uunia ympäröi vaaleanharmaa pohjasavi Y114. Tilkekivien lisäksi suuria kiviä oli vuorattu paikalle tuodulla savella Y121, joka oli ympäristön luontaista savihiesua puhtaampaa. Tilkekivien seassa oli paikoin tummempaa maannosta Y122, jossa oli noin puolet savea ja puolet hiekkaa.

Uuniin oli kuulunut ilmeisesti myös puurakenteita. Sekä laakakivien päältä että viereltä löytyi puulastuja ja puusilppua. Lastujen paksuus vaihteli puolesta sentistä puoleentoista, yksikään niistä ei ollut kämmettä suurempi. Minkäänlaista vallitsevaa puusyiden suuntaa ei ollut vaan lastujen syyt olivat eri suuntiin (ks. karttaliite III A/7). Kivilaakojen rapautuneisuuden lisäksi tulenpidon merkinä laakakivien yhteydessä voi pitää yhden laa'an päältä löytynyttä hiiltä. Kivilaa'an pinnalla ollut hiili paljastui, kun edellisen kerroksen kiveä poistettiin. Hiili sijaitti siis kivikerrosten välissä.

Laakakivitaso oli itälaidaltaan länsilaitaa 10–15 cm matalammalla. On mahdollista, että kivet ovat uunin käyttöaikana muodostaneet vaakasuoran tason, joka myöhemmin olisi toiselta reunaltaan painunut esimerkiksi kivilaakojen alla olevan perustushiekkakerroksen paksuuden tai sen koostumuksen vaihtelun vuoksi. Koska kivilaakoja ei kuitenkaan voitu siirtää käsivoimin niiden suuren koon takia, jäävät mahdolliset paksuus- tai koostumusvaihtelut perustuksen osalta arvailun varaan.

Uunin seinät oli ladottu suurista luonnonkivistä, jotka oli vuorattu savella Y107. Noin 40 cm korkeat seinät oli ladottu niin, että ne muodostivat U:n muotoisen rakenteen, jonka keskelle jäi kuoppa. Uunia voi siis nimittää hevosenkengänmuotoiseksi. Uunin ylemmissä kerroksissa tulenpidon merkkeinä olivat rakenteen sisäpuolen maannoksissa palaneen saven ja hiilen keskittymät. Nämä maannokset oli kaivettu pääasiassa jo edellisenä vuonna (Anttila, Ahl & Rosendahl 2003), mutta uunin pohjoisosasta oli osa jäänyt tuolloin kaivausalueen ulkopuolelle. Rakenteen pohjoisosan ylimmän kivikerroksen kivien

välissä olikin mullan, noen ja palaneen saven sekainen harmaanruskea savikerros Y118. Kerros oli vain muutamia senttejä paksu ja tulkittiin uuniin liittyväksi ainekseksi, johon oli sekoittunut peltomultaa (karttaliite III A/4).

Uunista löydetyistä puulastuista ja hiilestä teetettiin ajoitukset. Puunäytteen 6 ajoitus antoi tulokseksi $450 \pm 35\text{BP}$ (liite IV). Ajoitus on kalibroitu (Stuiver et. al. OxCal v.3.9): 68.2 % probability 1426AD(68.2%)1468AD, 95.4% probability 1400AD(94.4%)1500AD, 1600AD(1.0%)1620AD. Hiilinäytteen ajoitustulokseksi saatiin $790 \pm 35\text{BP}$. Ajoitus on kalibroitu (Stuiver et. al. OxCal v.3.9): 68.2% probability 1220AD(68.2%)1275AD, 95.4% probability 1185AD(95.4%)1290AD. Puulastut ovat siis todennäköisimmin peräisin 1400-luvulta, hiili taas osoittautui huomattavasti vanhemmaksi eli ajoittuu todennäköisimmin 1200-luvulle. Hiilinäytteen vanhempi ikä saattaa selittyä esimerkiksi eroilla puun kaatoikässä ja mahdollisella puun uusiokäytöllä. Ehkä muualla käytössä jo ollut puu käytettiin lopuksi polttopuuna. Ajoitettujen näytteiden perusteella voidaan eroista huolimatta todeta, että uuni oli luultavasti käytössä 1400-luvun lopulla ja 1500-luvulla. Tätä ajoitusta tukevat myös kaivausalueelta ja sen läheisyydestä löytyneet kivisavikeramiikansirpaleet. Itse rakenteeseen ei selkeästi liittynyt mitään löytöjä. Löydöistä tarkemmin luvussa 4.3.

Uunin pohjia on kaivettu vastaavan ikäisissä paikoissa viime vuosina mm. Vantaan Länsisalmessa. Länsisalmessa uuneja paljastui viisi, jotka kaikki olivat rakenteeltaan erilaisia. Kooltaan uunit vaihtelivat 1,4x1,8 m laajuisesta rakenteesta jopa 4x4 metrin kokoiseen. Noin 2x2 metrin ja hieman suurempi koko puolisen metriä korkein seinin oli kuitenkin yleisin. (Suhonen 2003: 8, 11, 16-19, 25). Tomtåkerin uuni vaikuttaa siis kooltaan (2,4x2,3x0,4m) keskikokoiselta. Länsisalmen uuneista osa oli perustettu hiekalle, osa savelle. Yhdessäkään ei ollut Tomtåkeria vastaavaa laakakivistä tasoa, joka olisi kattanut myös uunin keskuksen ja jonka päälle seinäkivet olisi aseteltu. Länsisalmessa uunien keskiosien rakenteena oli useimmiten kiviä savensekaisessa maannoksessa. Yhden uunin keskiosaan liittyi mahdollisesti puurakenne. Uunien seinät oli suurimman uunin arkkurakenteisia seiniä lukuun ottamatta koottu pääasiassa erikokoisista kivistä, joiden seassa oli erilaisia maannoksia: savea, hiekkaa, laastinsekaista hiekkaa ja palanutta savea. Yhdessä oli myös jäänteitä huonokuntoisesta tiiliseinästä. Länsisalmen uuneista yksi oli U:n muotoinen eli vastasi Tomtåkerin uunia muodoltaan. (Suhonen 2003: 8-9, 11, 16-19, 24-25).

Kaikkien näiden uuniesimerkkien valossa on selvää, ettei aikakaudella noudatettu mitään selkeää uuninrakennustapaa, vaikka toisaalta onkin mahdotonta arvioida olivatko esimerkiksi Länsisalmen erilaiset uunit rakennettu eri käyttötarkoituksia varten. Vaikka näin olisikin, lienee todennäköistä, että uunit pikemmin rakennettiin saatavissa olevista materiaaleista kuin niin, että olisi tavoiteltu tiettyä rakennustapaa. Uunin pohjaa on tarkasteltu tarkemmin tieteellisessä artikkelissa Riikka Tevalin toimesta julkaisussa *SKAS* 4/2006 (Tevali 2007).

4.2.2. Itäsiiven rakenteet

Yksiköt Y119 ja Y120

X= 948/950 Y= 3094/3096 Z= 6,10

X= 949/950 Y= 3093/3095 Z= 6,10

Alueen koillisosassa havaittiin kaivausten edetessä kaksi koillis-lounais-suuntaista tumman nokimaan juovaa, joiden johdosta päätettiin alueen itäsiipeä laajentaa. Laajennustyö jouduttiin tekemään lapiolla ja puhdistetun alueen laajuus oli noin 1,5 x 1,5 metriä. Aluetta puhdistettaessa löytyi paljon palanutta savea ja jonkin verran tiiltä.

Lähes koko alueelta tuli peltosaven ja "pohjasaven" rajalta ohut palokerros, jonka paksuus oli joitain millimetrejä. Hiilijuovat näyttivät jatkuvan edelleen koilliseen, mutta kaivausten puitteissa ei aluetta enää ehditty laajentaa. Juovat saivat yksikkönumerot Y119 ja Y120, joista Y119 oli pohjoisempi. Hiilijuovia ympäröi harmaanruskea, palanutta savea ja tiilimurskaa sisältävä tiivis, savinen "perusmaannos" (Y115). Lapioinnin jälkeen alue puhdistettiin lastoilla, jonka jälkeen nokimaa-alueet kaivettiin yksikkökaivauksella.

Y119 oli laajuudeltaan noin 2 metriä x 5 cm ja syvyydeltään noin 10 senttimetriä. Yksikön rajat olivat kohtalaisen selkeät. Juovan pinnalla oli vähän tiilimurskaa ja se sisälsi kauttaaltaan palanutta savea. Hiilikeskittymässä olevasta palamattomasta puusta otettiin puunäyte nro 3. Juovan lounaispäädyssä tuli löytöinä pala harmaasavikeramiikkaa, eläinten hampaita ja luuta ja avoin, poikkileikkaukseltaan pyöreä rautarengas sekä pii-iskos. Löydöt otettiin talteen ruuduittain. Lounaispäädyssä oli myös keskittymä pieniä kiviä, joiden seassa oli tiiltä ja palanutta savea, sekä pieniä palaneita kiviä. Nokimaan alta paljastui pohjasavi (Y114). Kahden isomman kiven länsipuolelle tehdyn koepiston pohjasta tuli puhdasta savea. Paikoin nokimaa oli sekoittunutta maata, sillä sen seasta ja alta löytyi olkia.

Y120 oli laajuudeltaan myös noin 2m x 5 cm ja syvyydeltään noin 5–20 senttimetriä. Yksikön rajat olivat kohtalaisen selkeät. Alue oli hiilensekaista savimaata, jossa oli kauttaaltaan palanutta savea ja paljon hiilhippuja. Koillis-päädyssä tummempi, vahvasti värjäytynyt nokimaa, joka jatkui profiiliin. Koillis-päädyssä tuli löytöinä eläinten hampaita ja rautainen "puikko". Löydöt otettiin talteen ruuduittain. Yksikössä Y120 oli myös muutamia savilinssejä, joiden alta paljastui lisää hiiltä. Yksikön kaakkois- ja luoteisreunoilla oli auranjäljet, joiden yhteydessä oli sekoittunutta maata ja olkea. Koillis-päätyyn tehtiin koekuoppa (nro 2), josta paljastui pohjasavi Y114 syvyydeltä 5,98 metriä mpy.

"Perusmaannosta" Y115 ei kaivettu puhdistusta enempää, mutta yksiköiden Y119 ja Y120 väliin tehtiin koekuoppa (nro 1), josta ohuen perusmaannoskerroksen alta paljastui puhdas harmaa savi.

4.2.3. Eteläsiiven rakenteet

Yksiköt Y115, Y116, Y117

X = 940-946 Y = 3089-3093

Eteläsiiven pintamaa (sekoittunut peltomulta) poistettiin kaivinkoneella kuten muiltakin alueilta, minkä jälkeen alue puhdistettiin lapiota ja lastaa käyttäen. Pintamaan poiston jälkeen alueella oli havaittavissa koko kaivausalueen kattava "perusmaannos", harmaanruskea, epätasaisesti mutta runsaasti hiiltä ja tiilimurskaa, sekä noen ja hiilen keskittymiä sisältävä tiivis savinen maa (Y115). Etenkin alueen kaakkoiskulmassa yksikkö sisälsi hyvin runsaasti tiilimurskaa sekä palanutta savea, lisäksi kaakkoiskulmasta tuli löytönä rautanaula. Muina löytöinä yksiköstä tuli punasavikeramiikkaa sekä palanutta luuta, lyijyesine joka tunnistettiin ammutuksi pistoolinkuulaksi. Löydöt otettiin talteen ruuduittain. Koko eteläsiiven kattavaa yksikköä Y115 ei kaivettu pohjaan saakka, mutta alueelle tehtiin viisi koepistoa. Yksikön alla vastaan tuli pohjasavikerros Y114. Eteläsiiven kaakkoiskulmaan tehdyssä koepistossa nro 4 pohjasavi oli värjäytynyt punertavaksi. Koko eteläsiiven alueelta otettiin pintavaaitukset, pohjavaaitukset otettiin vain kaivetuilta alueilta sekä koepistoista alueen pinnan tasaisuuden vuoksi. Myös eteläsiiven kaakkoiskulmassa oli koillis-lounais-suuntainen pitkänomainen savilinssi joka jatkui itäprofiilin alle.

Keskellä eteläsiiven aluetta oli havaittavissa tummempi ja rakeisempi, karkeasti L-kirjaimen muotoinen ilmiö, jonka melko selvärajainen pohjoisreuna kulki kaakko-luoteis-suuntaisesti länsiprofiilista alueen keskivälin yli. Eteläreuna oli epäselvempi, eikä sitä kyetty enää havaitsemaan rankan sateen jälkeen. Ilmiön pohjoislinja sai yksikkönumeron Y116, ja se kaivettiin pohjaan saakka. Yksikköä ympäröi Y115. Kaivettu yksikkö oli n. 60 cm leveä ja 200 cm pitkä, sekä pohjaan kaivettuna syvimmillään noin 30 cm syvä. Yksikön pintaa rikkoivat pitkän eteläreunan mukaisena linjana puhtaan, vaalean saven muodostamat linssit jotka kaivettiin ensimmäisinä. Lisäksi yksikön eteläpuolella oli suurempi vaalean saven muodostama linssi joka kaivettiin samassa yhteydessä. Savilinssien alla yksikkö oli yhtenäinen, maa sisälsi melko runsaasti tiilimurskaa etenkin lähellä yksikön pintaa, vähän nokea, sekä palanutta savea lähempänä yksikön pohjaa. Yksikön pohja oli epätasainen siten, että sen pohjoisreunassa oli havaittavissa kolme selvästi syvempää kuoppaa. Kuoppien syvyys vaihteli 20–30 cm:n välillä, ja ne leikkasivat samaa vaaleampaa pohjasavea (Y114), joka tuli näkyviin yksikön alta. Löytöinä yksiköstä tuli palaneen saven lisäksi palanutta luuta, liitupiipun varren katkelma sekä kivisen valinmuotin toinen puolikas. Löydöt otettiin talteen valinmuottia lukuun ottamatta ruuduittain. Valinmuotille otettiin koordinaatit sekä vaaituslukema.

Yksikön Y116 itäpuolella oli havaittavissa halkaisijaltaan 31 cm oleva, pyöreähkö, epäselvä laikku. Maa sisälsi runsaasti nokea ja oli selvästi sekä yksikköä Y115 että Y116 tummempaa, vaikka muistuttikin yksikön Y116 maannosta. Ilmiö sai yksikkönumeron Y117. Laikusta ei tullut lainkaan löytöjä.

4.3. Löydöt

4.3.1. Irtolöydöt

Viikon kuluessa ehdittiin kaivausalueen ympäristössä myös suorittaa pintapöimintää. Tämä johtui sateen aiheuttamasta työn hidastumisesta. Löytöjä "bongailtiin" myös kaivausalueen ympärillä kuljeskeltaessa työskentelyn ohessa. Irtolöytöjä otettiin talteen hieman kriittisemmin kaivauslöytöihin verrattuna. Tärkeimmät mitattiin paikoilleen takymetrillä. Irtolöytöjä mitattiin paikoilleen myös käyttämällä bussolia sekä mittanauhaa. Irtolöytöinä otettiin talteen joitakin paloja punasavikeramiikkaa. Muutama pala mahdollisesti 1500-luvulle ajoittuvaa Böömiläistä harmaasavikeramiikkaa löytyi myös kaivausalueen lähituntumasta, lähinnä sen länsi- sekä kaakkoispuolelta. (Liite Ib; Salonen & Väisänen 2007.)

4.3.2. Kaivauslöydöt

Kaivauksilta löytyi pari palaa kivasavikeramiikkaa, joitakin paloja punasavikeramiikkaa, fajanssia, liitupiipun kappaleita, lasia, pii-iskoksia ja kuonaa sekä lähes 300 palaa palanutta savea ja yli 80 palaa palanutta luuta. Merkittävimpiä löytöjä olivat 1600- ja 1700-luvuille ajoittuvat löydöt, mm. pala Westerwald-keramiikkaa (KM 2004075:53) liitupiippujen kopan osia (KM 2004075:75; KM 2004075:77), mahdollinen ikkunalasipalananen (KM 2004075:70) sekä liuskekivistä valmistettu valinmuotin puolikas (KM 2004075:35). (Liite Ia; Salonen & Väisänen 2007.)

Löydöistä on julkaistu laajempi, tieteellinen artikkeli teoksessa *SKAS* 4/2006 (Salonen & Väisänen 2007).

5. Yhteenveto

Vuoden 2004 tutkimuksissa tavoitteena oli paikantaa vuonna 2003 löytämämme mahdollinen uuninpohja ja kaivaa rakenne loppuun, sekä laajentaa kaivausaluetta tarpeen vaatien. Alue inventointiin kertaalleen keväällä 2004. Vuoden 2004 heinäkuussa edellisen vuoden 2003 alue 1 paikannettiin ja alue avattiin kaivinkoneella, mutta tutkimuksia hidasti sateinen sää. Vaikuttaa siltä, että tutkittu kohde ajoittuu 1400–1500-luvuille. Kaivettu uuninrakenne paljasti, että paikalla on todennäköisesti sijainnut rakennus, joka tosin ei ole ollut asuinkäytössä. Uunin ympäristössä ei havaittu muita rakenteiden jäänteitä, mutta esinelöytöjä tehtiin ympäristöstä pintapöiminnan yhteydessä jonkin verran. Kaivausten esinelöydöt olivat niukkoja.

Uuninpohjan ohessa kaivausalueen itäosassa havaittiin kaksi 2 m pituista, 5 cm:n levyistä ja 10 cm ja 5–20 cm syvyistä nokimaajälkeä, joista löytöinä tuli mm. eläinten hampaita, rautaesineitä sekä pala

harmaasavikeramiikkaa. Kaivausalueen eteläosassa aluetta kauttaaltaan kattavaa maannosta rikkoi suurehko karkeasti L-kirjaimen muotoinen, epämääräinen likamaa-alue, josta löytyi mm. palanutta savea ja palanutta luuta. Hieman merkittävimpinä löytöinä talteen otettiin vuonna 2004 esim. valinmuotin kappale (KM 2004075:35), liitupiippujen pesän palasia ja Westerwald-kannun palanen (KM 200475:53). Kaivausalueelta otettiin myös makrofossiili- ja hiilinäytteitä. Alueelta otettiin talteen myös jonkin verran irtolöytöjä.

Arkeologiset kaivaukset saivat myös jonkin verran huomiota paikallislehdissä vuonna 2004. Projekti valmisti tiedotusta varten lehdistötiedotteen (liite VI). Tutkimuksia rahoittivat Uudenmaan kulttuurirahasto, Svenska Kulturfonden, Nordenskiöld-samfundet sekä Helsingin yliopiston ylioppilaskunta. Tutkimuksista julkaistiin internetsivut historiallisen ajan arkeologian opintopiirin toimesta. Fil.yo Hanna Palosen tekemät internetsivut avautuivat tammikuussa vuonna 2005 (<http://www.helsinki.fi/arkeologia/mark/>). Tutkimuksista koottiin ja julkaistiin tieteellisiä artikkeleita Suomen keskiajan arkeologian seuran *SKAS* 4/2006-lehteen (2007).

Helsingissä

30.7.07

A. Hämäläinen

Pvä

allekirjoitus

Lähteet

Painamattomat lähteet

Raportit

Anttila, Helena; Ahl, Eva & Hämäläinen, Heini 2003: Pernaja Gammelby Tomtåker. Arkeologinen inventointi 3.5.2003. MARK-projekti. Helsingin yliopisto, Helsinki. Museovirasto / Rakennushistorian osasto, Helsinki.

Anttila, Helena; Ahl, Eva & Rosendahl, Ulrika 2003: Pernaja Gammelby Tomtåker. Keskiaikaisen kylätontin koekaivaus 2003. MARK-projekti. Helsingin yliopisto, Helsinki. Museovirasto / Rakennushistorian osasto, Helsinki.

Haggrén, Georg & Hakanpää, Päivi 2002: Pernajan Gammelbyn ja Forsbyn osayleiskaava inventointi. Museovirasto / Rakennushistorian osasto, Helsinki.

Karjalainen, Taisto 2000: Valtatie 6 parantaminen välillä Koskenkylä Kimonkylä. Tielinjan inventointi. Museovirasto / Arkeologinen osasto, Helsinki.

Masonen, J. & Heikkinen, M. 1986: Suuri rantatie Pernajassa. Inventointikertomus. Uudenmaan tie- ja vesirakennuspiiri.

Palm, Jukka 1996: Raportti Historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnista (Agricola-inventointi) Pernajassa 1996. Turun yliopisto. Museovirasto, Arkeologinen osasto, Helsinki.

Pohjakallio, Lauri 1969: Pernajan muinaisjäännösten inventointi 1969. Museovirasto / Arkeologinen osasto, Helsinki.

Suhonen, Veli-Pekka 2003: Vantaan Länsisalmen Gubbackan autiotontin arkeologiset tutkimukset vuonna 2003. Museovirasto / Rakennushistorian osasto, Helsinki.

Sähköiset lähteet

Museoviraston Arkeologian osaston muinaisjäännösrekisteri, luettu 2004.

Internet: <http://www.helsinki.fi/arkeologia/mark/>

Painetut lähteet

Antell, Kurt 1956: *Pernå sockens historia I, tiden till år 1700*. Helsinki 1956.

Hämäläinen, Heini 2007: Hanki hyvä tontti! Teoksessa *SKAS 4/2006*. Toim. Georg Haggrén. Turun yliopisto 2007, 29–43.

Knuutinen, Tarja 2007: Pernajan Gammelbyn asutushistoriaa keskiajalta 1700-luvulle – Katsaus Pernajan pitäjän voudintilien autieterminologiaan. Teoksessa *SKAS 4/2006*. Toim. Georg Haggrén. Turun yliopisto 2007, 15–28.

Rosendahl, Ulrika 2004: Landsbygdsbosättningen i fokus – Bytomt utgrävd i Pernå. Teoksessa *SKAS 3/2004*. Toim. Georg Haggrén, Turun yliopisto 2004, 28–31.

Salonen, Noora & Väisänen, Riikka 2007: Pernaja Gammelby Tomtåker. Löytöjen kertomaa. Teoksessa *SKAS 4/2006*. Toim. Georg Haggrén. Turun yliopisto 2007, 51–59.

Stuiver et. al. (toim.) 1985: Proceedings of the twelfth International radiocarbon conference – Trondheim, Norway. *Radiocarbon* vol. 28, nr 2b, New Haven, CT 1985.

Tevali, Riikka 2007: Pernajan Gammelbyn Tomtåkerin uunirakenne. Teoksessa *SKAS 4/2006*. Toim. Georg Haggrén. Turun yliopisto 2007, 44–50.

Pernaja Tomtåker

Liite I a

MARK-projekti 2004 INVENTOINTI

Löytöluettelo KM 2004074:1- 47

Tekijä: Heidi Pasanen

KM pää	KM ala	x	y	Materiaali	Löytölaji	Kuvaus	Kpl	Paino g	Mitat mm
2004074	1	913	2904	Rauta	Esine	Korkorauta. POISTETTU	1	33,5	53x68
2004074	2	975	3057	Savi	Tiiviste	Sekoite hiekkaa. Palassa havaittavissa korren tai tikun painanteita.	1	15,5	
2004074	3	968	3049	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa. Palassa havaittavissa korren tai tikun painanteita. Pintaa on tasoitettu.	1	2,69	
2004074	4	967	3050	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa. Palassa on näkyvissä korren tai tikun painanteita. Pintaa on tasoitettu.	1	14,99	
2004074	5	966	3051	Savi	Tiiviste	Sekoite hiekkaa. Palassa on havaittavissa korren tai tikun painanteita. Palan pintaa on tasoitettu, mahdollinen pintapala.	1	12,4	
2004074	6	960	3053	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa. Palassa havaittavissa korren tai tikun painaumuksia. Pintaa on tasoitettu.	1	10,6	
2004074	7	969	3062	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa. Palassa havaittavissa korren tai tikun painaumuksia. Palan kaksi sivua ovat tasoitettuja, ja toisessa sivussa on savilietettä ja nokea. Pintapala.	1	8,3	
2004074	8	972	3064	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa. Yhdessä palassa selkeitä korren tai tikun painanteita. Kaikkien palojen pintoja on tasoitettu.	3	52,7	
2004074	9	948	3074	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa. Palan pintaa on siloitettu.	1	5,8	
2004074	10	914	3055	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa. Palan pintaa on tasoitettu.	1	21,9	
2004074	11	958	3080	Savi	Tiiviste	Sekoitteena karkeaa hiekkaa. Palan toinen pinta on sileä, ja siinä on korsipainanteita. Palan epätasainen puoli on tumma ja siinä on hiililäikkä.	1	4,4	
2004074	12	950	3095	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa.	1	3,5	

KM pää	KM ala	x	y	Materiaali	Löytölaji	Kuvaus	Kpl	Paino g	Mitat mm
2004074	13	953	3104	Savi	Tiiviste	Sekoite hiekkaa. Palojen pinnalla tummaa karstaa.	2	2,9	
2004074	14	969	3112	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa. Palan pintaa on tasoitettu.	1	7,5	
2004074	15	974	3082	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa. Palassa on korren tai tikun painanteita, ja pintaa on siloitettu.	1	3,7	
2004074	16	961	3098	Savi	Tiiviste	Sekoite hiekkaa. Pala on hyvin huokoinen, ja siinä on havaittavissa korren tai tikun painanteita.	1	11,7	
2004074	17	969	3085	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa.	1	13,2	
2004074	18	972	3099	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa. Yhdessä palassa korren tai tikun painanteita, ja palan pintaa on myös siloitettu.	3	22,3	
2004074	19	970	3099	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa.	1	2,6	
2004074	20	955	3053	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa. Palassa havaittavissa korren tai tikun painanteita.	1	8,4	
2004074	21	980	3060	Savi	Tiiviste	Sekoite karkeaa hiekkaa.	1	5,6	
2004074	22	986	3065	Savi	Tiiviste	Sekoite hiekkaa. Palassa vaaleaa lietettä, ja siinä on myös havaittavissa tikun tai korren painaumuksia.	1	18,29	
2004074	23	915	2882	Kivisavi	Astia	Selkterin kylkipala. Ulkopinnassa punertava lasite. Massa kova.	1	6,6	11x26
2004074	24	962	3078	Valkosavi	Astia	Valkosavikeramiikkaa, kahvan pala. Ulkopinnassa väritön lyijylasite.	1	4,1	15x23
2004074	25	915	2882	Valkosavi	Piippu	Liitupiipun varren katkelma.	1	3,1	4x29
2004074	26	974	3054	Punasavi	Astia	Punasaviastian pala. Sisäpinnalla valkosavilieteraita.	1	2,3	12x18
2004074	27	979	3058	Punasavi	Astia	Punasaviastian pala. Pinnalla lyijylasite.	1	1,69	11x11
2004074	28	957	3042	Punasavi	Astia	Punasaviastian kylkipala. Sekoite hiekkaa, kellertävän ja ruskean kirjava lasite.	1	3,09	14x19
2004074	29	952	3038	Punasavi	Astia	Punasaviastian kahvan pala. Sekoite karkeaa hiekkaa. Lyijylasite, joka osin hapettunut vihreäksi.	1	2,2	10x19
2004074	30	957	3078	Punasavi	Astia	Vadin kylkipala, jossa scraffitokoristelua. Mahdollisesti 1600-luvulta.	1	9,4	26x44

KM pää	KM ala	x	y	Materiaali	Löytölaji	Kuvaus	Kpl	Paino g	Mitat mm
2004074	31	955	3074	Punasavi	Astia	Punasaviastian reunapala. Reunassa voimakas profilointi. Sisäpinta lohjennut.	1	3,5	19x20
2004074	32	932	3081	Punasavi	Astia	Punasaviastian horisontaalikalva. Osassa palaa lyijylasitetta. Sekoite hiekkaa.	1	6,4	8x33
2004074	33	966	3118	Punasavi	Astia	Punasaviastian pala. Lyijylasite. Sekoitteena karkeaa hiekkaa.	1	3,8	16x25
2004074	34	972	3080	Punasavi	Astia	Punasaviastian reunapala, sisäpinnalla boluskoristelun jälkiä. Sekoite hiekkaa.	1	5,7	17x25
2004074	35	973	3085	Punasavi	Astia	Punasaviastian pala, jossa sisäpinnalla lyijylasitetta. Sekoite hiekkaa.	1	4,4	12x34
2004074	36	990	3098	Punasavi	Astia	Punasaviastian pala, sekoite hiekkaa. Sisäpinnalla säilynyt hieman valkosavilietettä.	1	1,2	6x8
2004074	37	952	3055	Punasavi	Astia	Punasaviastian kylkipala, sekoite hiekkaa. Sisäpinnalla valkosavilietettä, ulkopinnalla rihlausta.	1	1,8	8x11
2004074	38	951	3056	Punasavi	Astia	Punasaviastian pala, sekoite hiekkaa. Valkosavilietettä toisella pinnalla.	1	5,3	19x34
2004074	39	948	3053	Punasavi	Astia	Punasaviastian pala, sekoite hiekkaa. Sisäpinnalla lyijylasitusta, ulkopinnalla lasitteen roiskeita.	1	2,2	10x10
2004074	40	946	3046	Punasavi	Astia	Punasaviastian pala. sekoite hiekkaa. Sisäpinta lohjennut.	1	0,8	10x14
2004074	41	929	3043	Punasavi	Astia	Punasaviastian pala, sekoite hiekkaa. Osin säilynyt boluskoristelu.	1	0,8	8x12
2004074	42	979	2990	Punasavi	Astia	Punasaviastian pala, sekoite hiekkaa. Vihertävä lyijylasite, toisella pinnalla rihlausta.	1	15,4	30x36
2004074	43	957	3039	Luu	Pala	Luun pala.	1	0,6	2x18
2004074	44	951	3074	Kivi	Pala	Pii-iskos, väri vaaleanharmaa.	1	1,8	
2004074	45	967	3071	Kivi	Pala	Pii-iskos. Retusointia, väri musta, keskellä harmaa raita.	1	2,7	
2004074	46	971	3081	Kivi	Pala	Pii-iskos. Väri vaaleanharmaa, reunassa tumma raita.	1	9,6	
2004074	47	959	3051	Kuona	Kuona	Masuunikuonan pala. Väri vaaleansininen.	1	47	

Pernaja Tomtåker

Liite I b

MARK-projekti 2004 KAIVAUS (sis. irtolöydöt)

Löytöluettelo KM 2004075: 1-80

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	1	y 101	948	3095		Savi	Tiiviste	Sekoite karkea hiekka. Kahdessa palassa korren tai tikun painanteita.	3	53.2	39x35x22-34x23x13	Peltokerros, laajennus
2004075	2	y 101	948	3095		Fajanssi	Astia	Pohjapala. Molemmin puolin valkoinen tinalasite.	1	1.5		Peltokerros, laajennus
2004075	3	y 101	948	3095		Valkosavi	Piippu	Katkelma liitupiipun vartta	1	0.2		Peltokerros, laajennus
2004075	4	y 101	948	3095		Kivi	Pala	Pii-iskos, väri vaalea	1	0.2		Peltokerros, laajennus.
2004075	5	y 101	948	3095		Luu	Pala	Hammas (lehmän?)	1	8.8		Peltokerros, laajennus.
2004075	6	y 101	950	3094		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappale, sekoite karkeaa hiekkaa. Korren tai oksan painaumia, toisella pinnalla vaaleaa lietettä.	1	8		Pintamullan poisto.
2004075	7	y 101	948	3095		Lasi	Ikkuna	Kaksi vihertävää lasinkappaletta, paksumpi mahdollisesti 1600-luvun ikkunaliasia. Pienemmän paino 0,2 g.	2	1.3	3x7 ja 15x13	Peltokerros, laajennus.

Valmis
H
13.11.06

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	8	y 103				Punasavi	Astia	Punasaviastian reunapala, väritön lyijylassitus. Sisäpinnalla dreijauksen jälkiä.	1	2.9	8x14	Itäraja, pintamulta.
2004075	9		947	3091		Kivi	Pala	Musta pii-iskos.	1	3		RA 113 länsireuna, peltokerros ja 107.
2004075	10	R 113	948	3093		Savi	Tiiviste	Palanut savi, oksan ja korren painanteita, sekoite hiekkaa. Suuremman palan toisella pinnalla vaaleaa lietettä.	2	6		R 113, täytemaa.
2004075	11	y 107				Luu	Pala	Hampaan katkelma.	1	1		Y 107, uuni.
2004075	12	y 114	952	3092		Punasavi	Pata	Kylkipala. Toisella pinnalla vihertävä lyijylassitus, toinen pinta mustunut.	1	0.7	5x5	Koepiston N-reuna.
2004075	13	y 115	940	3089		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, sekoite karkeaa hiekkaa, korren ja oksan painanteita.	4	6.6		E-siipi.
2004075	14	y 115	940	3091		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista viidessä korren ja oksan painaumuja. Sekoite karkeaa hiekkaa.	20	24.1		

KM pää	KM Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	15 y 115	940	3091		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista kymmenessä oksan ja korren painanteita. Sekoite karkeaa hiekkaa.	30	60		
2004075	16 y 115	941	3090		lyjy	Esine	Pistoolinkuula, joka on ammuttu. Väri valkoinen.	1	9.1	8x8	E-siipi.
2004075	17 y 115	941	3090		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista kahdessa oksan ja korren painaumia. Sekoite karkeaa hiekkaa.	10	15.2		E-siipi.
2004075	18 y 115	941	3093		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista yhdeksässä oksan ja korren painaumia. Sekoite karkeaa hiekkaa.	28	52.4		
2004075	19 y 115	945	3089		Punasavi	Pata	Kylkipala, sisäpinnalla vihertävä lyjyylasite. Ulkopinnalla rihlausta.	1	3.3	16x29	Pintasaven ja pohjan rajatila.
2004075	20 y 120/y	948	3095		Harmaasavi	Astia	Harmaasaviastian kylkipala, böömiläistyypinen. Keramiikka huokoista. Sekoite hiekkaa, ulkopinnalla rihlausta.	1	1.5	9x16	Laajennusosa, pinnan putsauksessa.

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	21	y 115	949	3094		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista jokaisessa oksan tai korren painaumia. Sekoite karkeaa hiekkaa.	8	35		Kynnön ja pohjasaven rajan puhdistus.
2004075	22	y 115	949	3094		Punasavi	Astia	Punasaviastian pala, toisella pinnalla väritön lyijyylasite, toisella pinnalla dreijauksen jälkiä.	1	2.5	12x17	Kynnön ja pohjasaven rajan puhdistus.
2004075	23	y 115	949	3094		Kivi	Pala	Tummanharmaa pii-iskos, mukana myös pintaa.	1	3.6		Kynnön ja pohjasaven rajan puhdistus.
2004075	24	y 115				Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, jokaisessa oksan tai korren painaumia. Sekoite karkeaa hiekkaa.	5	21.8		
2004075	25	y 116	942	3089		Luu	Pala	Luun paloja.	2	1.4		
2004075	26	y 116	942	3091		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista kolmessa vaalea lietepinta, yhdessä nokinen pinta ja kuudessa oksan tai korren painaumia. Sekoite karkeaa hiekkaa.	9	20.7		
2004075	27	y 116	942	3091		Savi	Tiiviste	Palaneen saven pintakappale, korren tai oksan painaumia. Sekoite hiekkaa.	1	3.3		

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	28	y 116	942	3091		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista kahdeksassa oksan tai korren painaumia. Sekoite karkeaa hiekkää.	10	59.6		
2004075	29	y 116	942	3091		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista kahdessakymmenessä imessa oksan tai korren painaumia. Sekoite karkeaa hiekkää.	33	48.8		Poistettu 18 tiiltä .
2004075	30	y 116	942	3091		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista kahdessa korren tai oksan painaumia. Sekoite karkeaa hiekkää.	4	10.4		
2004075	31	y 116	942	3091		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappale, sekoite karkeaa hiekkää.	1	3.3		
2004075	32	y 116	942	3091		Punasavi	Astia	Punasavikeramiikan pala, toinen pinta tummanpunainen, pieniä jäänteitä lasitteesta.	1	1.4	13x17	
2004075	33	y 116	943	3090		Valkosavi	Piippu	Liitupiipun varren kappale.	1	0.1	1x3	

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	34	y 116	943	3090		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista yhdeksässä oksan tai korren painaumia. Sekoite karkeaa hiekkaa.	14	42.8		
2004075	35	y 116	943.4	3092.9	6.32	Kivi	Valinmuotti	Liuskeinen valinmuotti, jossa pyöreä, aurinkomainen kuvio sekä kuusisakarainen tähtikuvio. Toisella puolella kaksi uurretta.	1		45.1 30x69	
2004075	36	y 116	943	3091		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista kolmessa oksan tai korren painanteita. Sekoite karkeaa hiekkaa.	6	19.4		
2004075	37	y 116	943.2	3091.9	636	Savi	Tiiviste	Lähes musta palaneen saven kappale, jossa oksan tai korren painaumia. Sekoite karkeaa hiekkaa.	1	9.3		
2004075	38	y 116	949	3090		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista kuudessa oksan tai korren painaumia. Sekoite karkeaa hiekkaa.	7	23.7		E-siipi.

KM pää	KM Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	39 y 118	949	3090		Savi	Tiiviste	Palaneen saven paloja, joista kahdeksassatoista oksan tai korren painaumia. Kaksi siloitettua pintapalaa. Sekoite karkeaa hiekkaa.	43	61		
2004075	40 y 118	949	3090		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista neljässä oksan tai korren painaumia. Sekoite karkeaa hiekkaa.	7	17.8		Poistettu neljä tiiltä.
2004075	41 y 119	949	3094		Rauta	Esine	Avoin rautarengas. Poikkileikkaus pyöreä.	1	0	22x26	
2004075	42 y 119				Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista kahdessaatoista oksan tai korren painaumia. Kaksi pintapalaa, joissa savilietepinta. Sekoitteena karkeaa hiekkaa.	31	58.3		
2004075	43 y 119	949	3094		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, sekoite karkeaa hiekkaa.	2	5.1		
2004075	44 y 119	949	3094		Luu	Pala	Hampaan kappaleita.	23	2.6		
2004075	45 y 119				Luu	Pala	Luun ja hampaiden paloja.	11	2.9		

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat ⁴	Muuta
2004075	46	y 120	948	3095		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista neljässä oksan tai korren painanteita. Yksi pintapala, missä savilietepinta. Sekoite hiekkaa.	7	18		
2004075	47	y 120	950	3095		Savi	Tiiviste	Palaneen saven kappaleita, joista viidessä oksan tai korren painaumia. Yksi pintapala, missä savilietepinta. Sekoite hiekkaa.	10	15.7		
2004075	48	y 120	950	3095		Kivi	Pala	Pii-iskos, väri harmaa.	1	0.3		
2004075	49	y 120	950	3095		Luu	Pala	Hampaiden paloja.	47	21.6		
2004075	50	-	941.04	3100.2		Harmaasavi	Astia	Kylkipala lasittamatonta harmaasavea. Sekoitteena hiekkaa, ei sintraantunutta, kovaksi poltettu. Sisäpinta sileä. Ulkopinnassa rihlaus. Ulkopinta osittain maalattu tummanharmaaksi. Saksi/böömiläinen.	1	2.9	Paksuus 4	Irtolöytö

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	51	-	941.32	3098.3		Harmaasavi	Astia	Kylkipala. Lasittamaton harmaasavi. Sekoitteena hiekkaa, ei sintraantunutta, kovaksi poltettu. Leikkauksessa näkyy kesiosassa punertava juova. Dreijausjälkiä, sisäpinta sileä. Ulkopinnassa syvä rihlaus. Sopii yhteen n:o 76:n kanssa.	1	9.4	Paksuus 6	Irtolöytö
2004075	52	-	961.74	3075.0		Kivisavi	Astia	Kylkipala selteripullosta. Sisä- ja ulkopinnassa punertava suolalaste. Sisäpinnassa dreijausjälkiä, ulkopinta sileä. Massa vaalea/beige, leikkauspinnassa harmaa raita.	1	21.6	34x39	Irtolöytö
2004075	53	-	973.65	3090.3		Kivisavi	Astia	Westerwald-keramiikkaa, kylkipala. Ulkopinnassa vaaleanharmaa suolalaste, sisäpinta lasittamaton. Ulkopinta sileä, sisäpinnassa dreijausjälkiä.	1	4.5	18x19	Irtolöytö

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	54	-				Punasavi	Pata	Kylkipala, ulkopinta lasittamaton, nokeentunut. Ulkopinnassa rihlausta. Sisäpinnassa väritön lyijylasite. Sisäpinta sileä.	1	8.3	22X31	Irtolöytö, pintapöiminta kaivausalueen ympäristö.
2004075	55	-	954.93	3088.6		Punasavi	Pata	Punasavipadan jalka, jossa osittain näkyy padan sisäpintaa, sisäpinnassa lyijylasituksen jäänteitä. Ulkopinta lasittamaton.	1	18	24x25	Irtolöytö
2004075	56	-				Harmaasavi	Astia	Kylkipala. Sekoitteena hiekkaa, ei sintraantunutta, kovaksi poltettu. Lasittamaton. Sisäpinta sileä, ulkopinnassa rihlaus.	1	0.5	7x7	Irtolöytö 8, 26.70m ja 70m.
2004075	57	-				Punasavi	Vati	Punasavilautasen kappaleita, reuna- ja pohjapala. Reunapalassa ulkopinta lasittamaton, koristeena vaakasuoria uurteita, voimakas profilointi. Sisäpinnassa boluskoristelu. Pohjapalassa sisäpinnalla lyijylasite, paino 17.1, mitat 29x41.	2	17.1	14x24	Irtolöydöt

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	58	-				Fajanssi	Astia	Kylkipala. Massa huokoinen, kellertävä. Ulko- ja sisäpinnassa tinalasite, sisäpinnassa sininen maalauskoristelu.	1	0.4	4X10, paksuus 3,5 mm	Irtolöytö
2004075	59	-				Lasi	Pala	Vaaleansininen lasin kappale, mattapinta.	1	0.4	5x8	Irtolöytö
2004075	60	-				Lasi	Astia	Tummansininen 1800-1900-luvun lasinkappale. Seinämä suora toiseen suuntaan, toiseen suuntaan taipuu sisäänpäin: ei kaareva, vaan loivasti kulmikas. Massa ultramariininsininen. Ilmakuplia. Paksuus 1,5 mm.	1	2.5	20x22	Irtolöytö
2004075	61	-				Punasavi	Astia	Kylkipala. Lasittamaton punasavi, sisäpinnassa boluskoristelu pisteriveinä. Pinnat sileät. Ulkopinnalla dreijauksen jälkiä.	1	5.7	18x23	Irtolöytö, pellon läntiseltä rinteeltä, metsikön alapuolelta.
2004075	62	-				Kuona	Kuona	Kuonakokkareita, monenvärisiä; sävy vaihtelee mustasta vaaleaan sinivihertävän harmaaseen.	3	22.7		Irtoöytö, pellon länsirinne, metsikön alapuolelta.

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	63	-				Punasavi	Astia	Punasaviastian vertikaalikalvan katkelma, osittain nähtävissä vaaleaa lasitetta.	1	4.3	13x17	Irtolöytö 14.
2004075 kaivausalueen	64	-				Fajanssi	Astia	Kylkipala. Fajanssia, massa huokoinen, kellertävä. Ulko- ja sisäpinnassa tinalasite, sisäpinnassa sininen maalauskoristelu.	1	0.3	2x8. Paksuus 3,5 mm.	Irtolöytö, pohjoispuolelta puron varrelta.
2004075	65	-				Punasavi	Vati	Reunapala. Punasavea, ulkopinta lasittamaton. Sisäpinnassa tummanvihreä lyjylasite, joka osin kuplilla. Ulkopinnassa boluskoristelu. Leikkauspinta lähes musta ulkopinnan puolella.	1	15.8	21x27	Irtolöytö, ladon kulmasta n. 20 m. etelään.
2004075	66	-				Valkosavi	Piippu	Kaksi palaa liitupiipun pesästä, kaksi palaa liitupiipun vartta. Pesäpala 1: seinämän paksuus 3,5mm, pesäpala 2: 4 mm. Varsipala 1: Ø 8,2 mm, varsipala 2; Ø 9,7 - 10,5 mm.	4	8.2		Irtolöytöjä. Löytyneet matkalla kaivausalueelta ladolle.
2004075	67	-				Fajanssi	Astia	Fajanssia, massa kellertävä. Ulko- ja sisäpinnassa tinalasite.	1	0.6	7x12. Paksuus 4,5	Irtolöytö. Joen vierestä pohjoispellon pusikkoalueesta pellon loppuun saakka.

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta
2004075	68	-				Kuona	Kuona	Kuonakokkareita.	2	31.7		Irtolöytöjä. Joen vierestä pohjoispellon pusikkoalueesta pellon loppuun saakka.
2004075	69	-				Valkosavi	Piippu	Kaksi palaa liitupiipun pesästä.	2	2.0&0	1: seinämän paksuus	Irtolöytöjä. Pohjoispelloilta E-W (joenmutkan pensaikko - metsikön reuna)
2004075	70	-				Lasi	Ikkuna	Lasinleikkuujätettä, palan toinen reuna pyöristynyt. Massa vihertävä. paksuus 2,2 mm, reunan paksuus 2,6 mm.	1	1.5	paksuus 2,2 - 2,6	Irtolöytö. Pohjoispelloilta E-W (joenmutkan pensaikko - metsikön reuna)
2004075	71	-				Kuona	Kuona	Kuonakokkareita.	4	40.6		Irtolöytöjä. Pohjoispelloilta E-W (joenmutkan pensaikko - metsikön reuna)
2004075 ja	72	-				Valkosavi	Piippu	Liitupiipun varren katkelma. Lasitettu.	1	2.4	Ø 9	Irtolöytö. Kaivausalueen jooen välistä.

KM pää	KM	Yksikkö	x	y	z	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat	Muuta	
2004075	73	-				Punasavi	Astia	1) Reunapala, mahdollisesti vadista. Punasavea, ulkopinta lasittamaton, sisäpinnassa jäänteitä vihreästä lyijylasitteesta. Seinämän paksuus 5 mm. 2) Reunapala punasaviastiasta, savilietekoristelun jäänteitä sisäpinnalla sekä reunan päällä. Paksuus 6 mm. 3) Sirpale astiasta. Pinnassa hentoja viivamaisia painaumuksia, toinen pinta lohjennut pois.	3	5.7 &			Irtolöytöjä. Kaivausalueen ja joen välistä.
2004075	74	-				Kuona	Kuona	Rautakuonaa.	1	40.3			Irtolöytöjä. Kaivausalueen ja joen välistä.
2004075	75	-				Valkosavi	Piippu	Liitupiipun pesän tyvipala, jossa mukana kanta ja osa vartta. Simpukkakoristelu.	1	5.8			Irtolöytö. Kaivausalueesta etelään.
2004075	76	-	937.04	3100.3		Harmaasavi	Astia	Kylkipala. Lasittamaton harmaasavi. Sekoitteena hiekkaa, ei sintraantunutta, kovaksi poltettu. Leikkauksessa näkyy kesiosassa punertava juova. Dreijausjälkiä, sisäpinta sileä. Sopii yhteen n:o 51:n kanssa.	1	18.9	Paksuus 5/6,5		Irtolöytö.

<u>KM pää</u>	<u>KM Yksikkö</u>	<u>x</u>	<u>y</u>	<u>z</u>	<u>Materiaali</u>	<u>Laji</u>	<u>Kuvaus</u>	<u>Kpl</u>	<u>Paino</u>	<u>Mitat</u>	<u>Muuta</u>
2004075	77	-			Valkosavi	Piippu	Liitupiipun tyvipala, jossa kanta. Kannan molemmilla puolilla kuluneita leimoja.	1	2	Kannan paksuus 8	Irtolöytö
2004075	78	-			Lasi	Astia	Vaaleanvihreä reunapala jossa taitettu reuna. Tod. näk. passglasin jalkalevyn reunapala.	1	0.6	Paksuus 1,1	Irtolöytö
2004075	79	-			Posliini	Vati	Reunapala. Sisäpuolella boluskoristelu.	1	19,9		Irtolöytö
2004075	80	-			Punasavi	Pata	Padan tai paistinpannun putkikahvan pala.	1	10,3	Ø n.40, paksuus n.10	Irtolöytö

Y-LOMAKKEET

LIITE II (8 sivua)

ID	Nro	Alue	x	y
1	Y115	E-siipi	940-946	3089-3093
2	Y116	E-siipi	942.60 - 944.14	3090.14 - 3091.90
3	Y117	E-siipi	941.58 - 942.12	3091.74 - 3092.28
4	Y118	R 113:n pohjoislaita	949,60 - 950	3091,30 - 80
5	Y119	itäsiipi, laajennus, tumma läikkä 2	949/950	3093/3095
6	Y120	itäsiipi, laajennus, tumma läikkä 2	948/950	3094/3096
7	Y121	R113	947-949	3089, 5 - 3093
8	Y122			
9	Y123	uuni		

z	Laajuus	Paksuus
ylä 6.29 - 6, 56 pohja 6.26 - 6.49		6-7 cm, kaakkoiskulmassa 11cm
ylä 6.42 - 6.37 pohja 6.31 - 6.06	n. 60cm x 200 cm	5-30 cm
ylä 6.38 pohja 6.30 6.15	läpimitta n. 31 cm	
n. 6.10	n. 2 m ²	n. 10 cm
n. 6.10	n 2m ²	n 20-5 cm
n. 6.00		
5.95 - 5.87	Näkyv vain pieni osa	

Kaivaustapa	Kerroskoostumus	Vähän <5%
	mullansekainen savi	hienoa hiekkaa, tiilimurskaa, hiiltä
Lasta	mullan, H.hiekan ja tiilimurskan sekainen savi	kivi, hiili
Lasta	hiilen sekainen savi	multa, H.hiekka, tiilimurska
Lasta	mullan, noen ja palaneen saven sekainen savi	
Lasta	hiilensekainen savi	multa, kivi, tiilimurska, palanut kivi
Lasta	hiilen/noen ja palaneen saven sekainen savi	multa
Lasta	Savi	H.hiekka
Lasta	kivensekainen hiekka	hiili/noki

Keskim 5	Paljon >50

Ku

"Yleismaa", jonka seassa epätasaisesti nokea ja tiilimurskaa/palanutta savea, joitakin hiilen/moen kesk
Yksikkö erottuu ympäröivästä vaaleammasta maasta (Y115) väriltään tummempana, osittain suoraka
Kerroksen ominaisuuksia: tiivis, kostea. Yksikkö sama kuin Y116? (Maa samantuntuista kuin Y116)
Kerroksen ominaisuuksia: tiivis, kostea, hieman rakeinen. Tulkinta: kulttuurikerros, luonnollinen kerros
Y119 on tumma läikkä Y115:a sisällä. Hiilen sekaista savimaata. Kauttaaltaan palanutta savea, vähän
-molemmilla puolilla auranjäljet (lomakkeessa selventävä kuva). Tumma läikkä Y115:ssä, itäsiiven la
Kerroksen ominaisuuksia: tiivis, kostea. Tulkinta: rakentamiskerros, kysessä savi, joka rakenteen kivil
Maa, joka liittyy R113:een?
Viimeisenä päivänä otettiin esiin toinen kiverros R113:sta, jota ei purettu. Poistettiin kuitenkin pieni l

Homogeenisuus	Väri	Yksikon raja
epätasainen	harmaan ruske	
epätasainen	tummahko rus	pohjoisraja melko selvä, Eteläraja epäselvä
epätasainen	mustan ruskea	epäselvä pyöreähkö laikku
tasainen	harmaan ruske	Osin hieman vaikea tulkita
epätasainen	tumma nokima	kohtalaisen selvä
epätasainen	tumma nokima	kohtalaisen selvä
tasainen	harmaa, pieniä	
tasainen	ruskea	selvä

Häiriöt	Löydöt
	keramiikka, metalli, luita
puhtaamman saven keskittymiä	luita, liitupiippu, kivinen valinmuotti
	keramiikka,metalli,luita/hampaita,puu,pal. savi
auranjäljet kaakkois ja luoteisreunoissa	metalli, luita, hampaita, palanutta savea

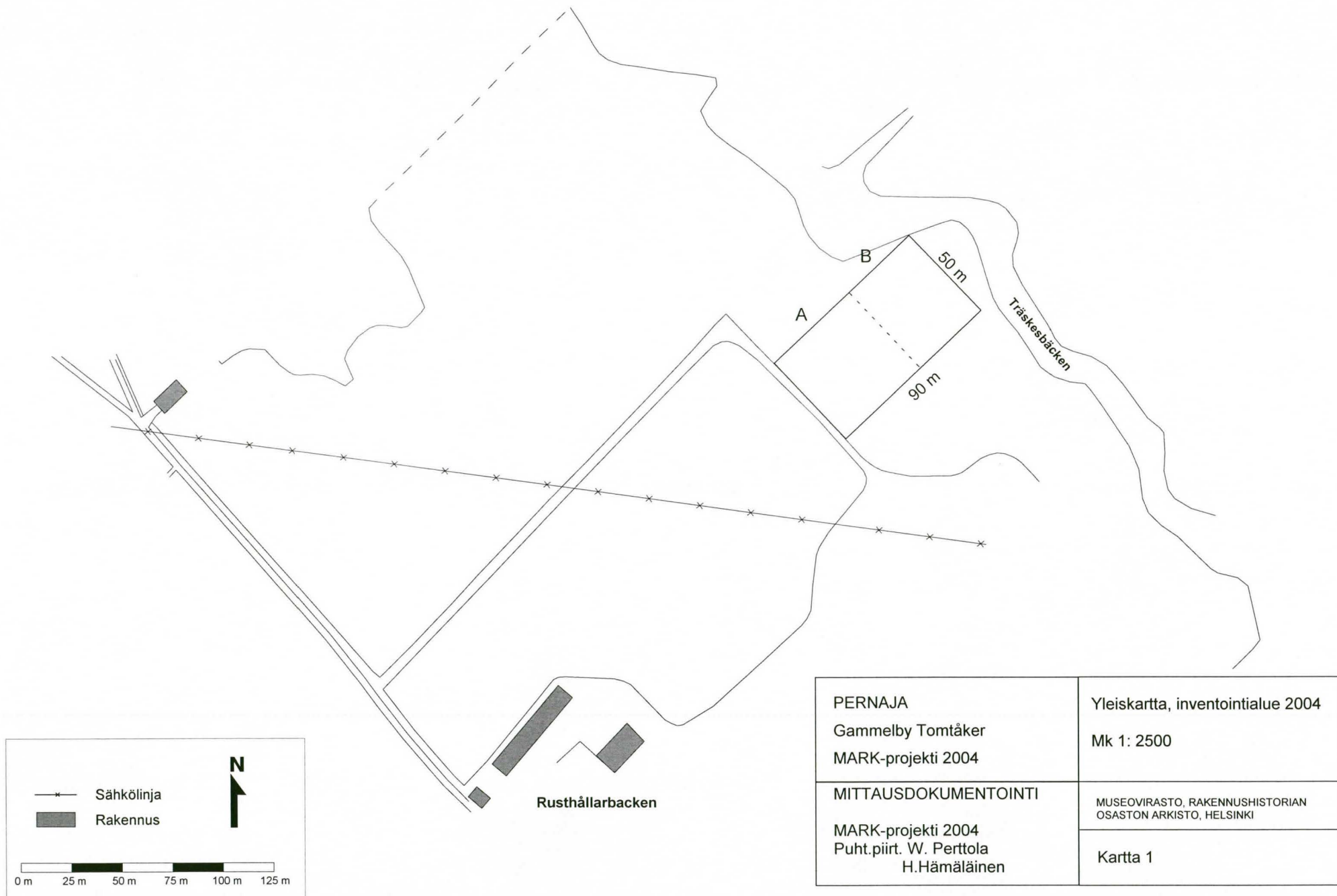
Pvm
3.7 2004 TK
3.7 2004 TK
3.7 2004 TK
3.7 2004 Heini H
3.7 2004 NS
3.7 2004 NS
3.7 2004 Heini H.
4.7 2004 UR

KARTAT

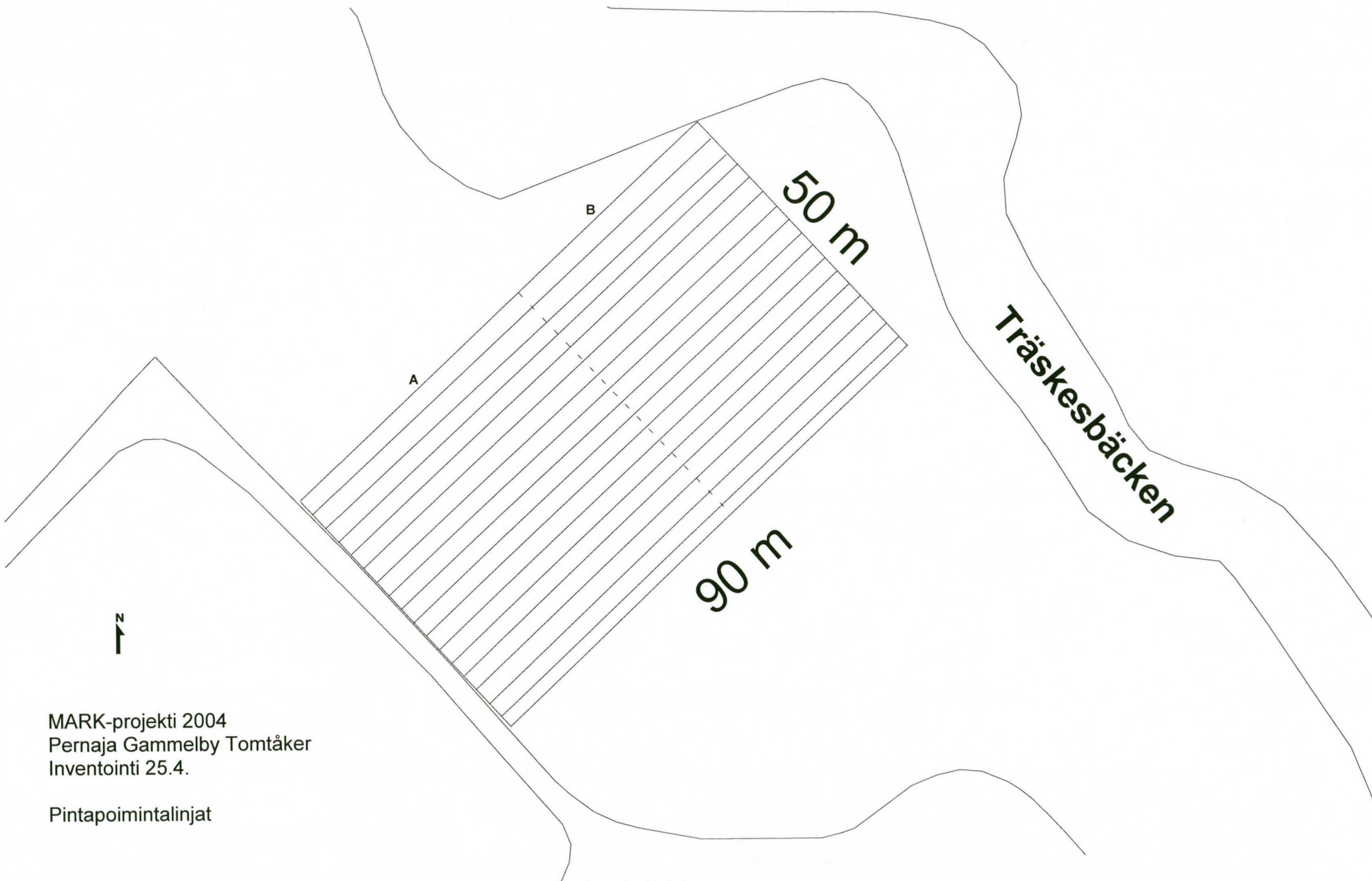
LIITE III

A KARTAT 1-7

B HISTORIALLINEN KARTTA, V. 1707

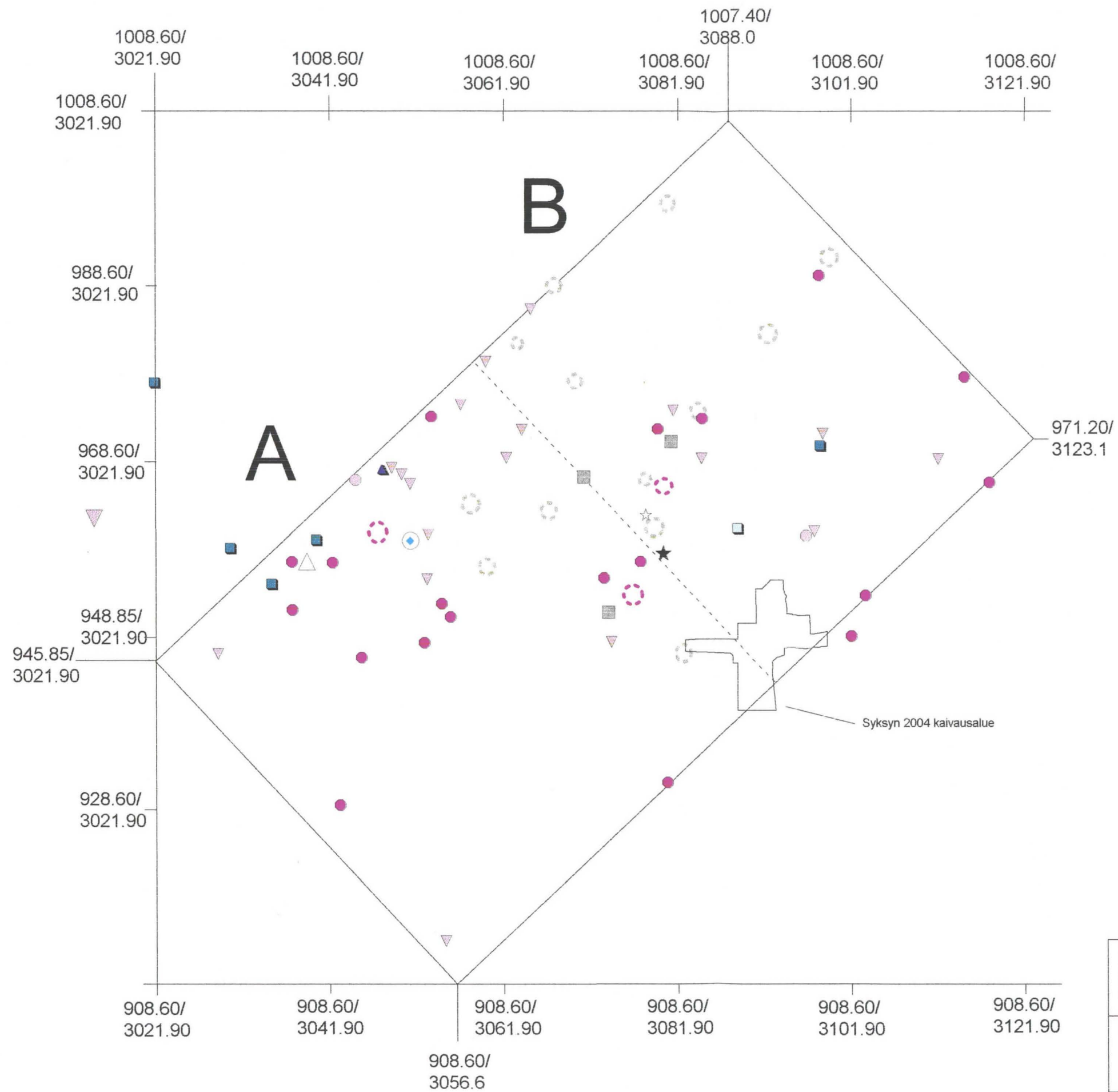

PERNAJA Gammelby Tomtåker MARK-projekti 2004	Yleiskartta, inventointialue 2004 Mk 1: 2500
MITTAUSDOKUMENTOINTI MARK-projekti 2004 Puht.piirt. W. Pertola H.Hämäläinen	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI Kartta 1

MARK-projekti 2004
Pernaja Gammelby Tomtäker
Inventointi 25.4.

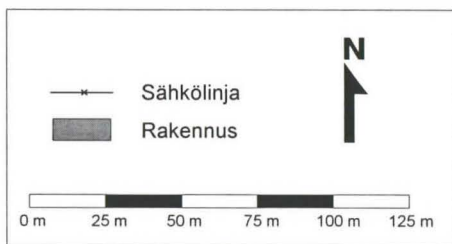
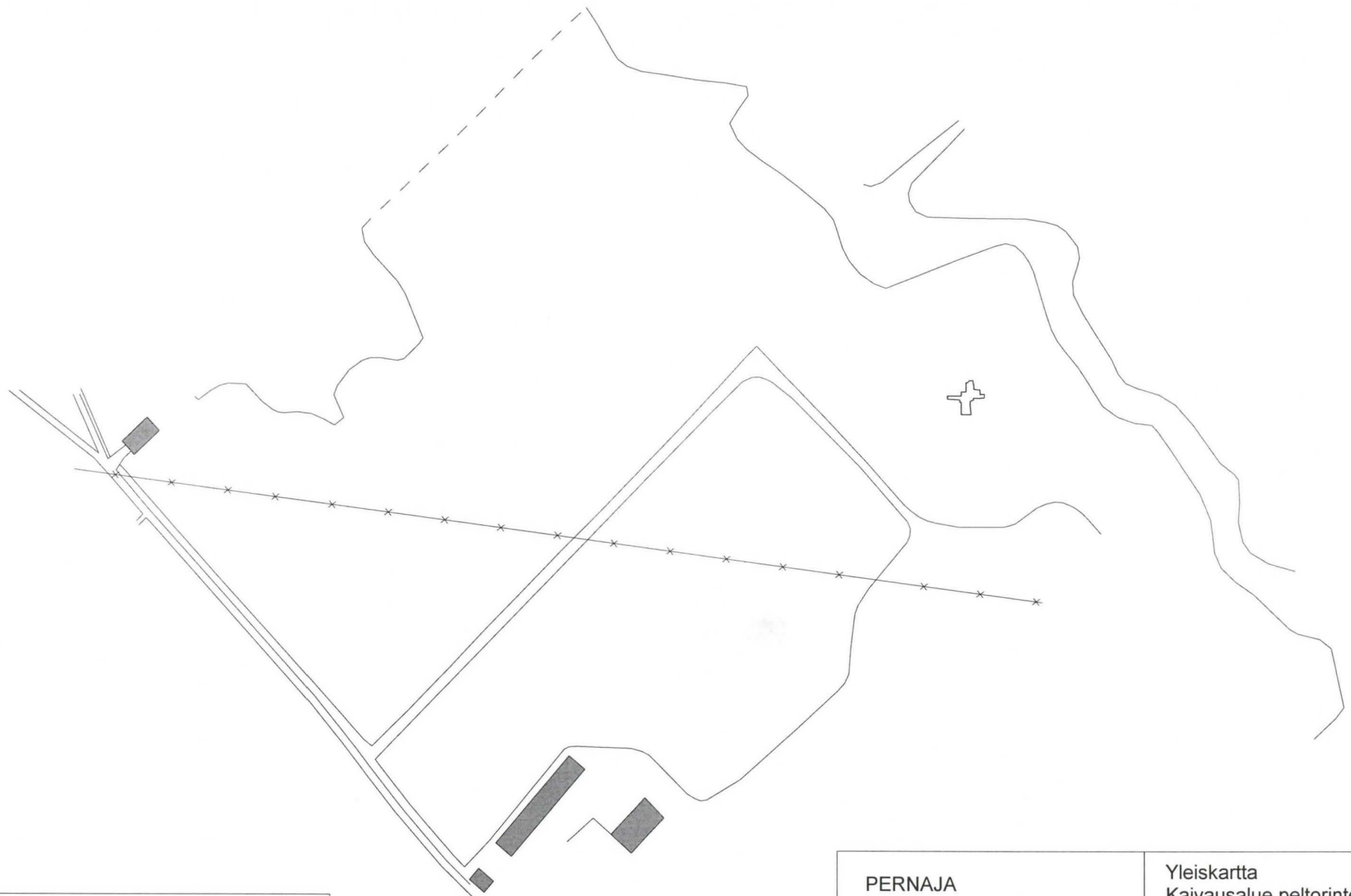
Pintapöimintalinjat

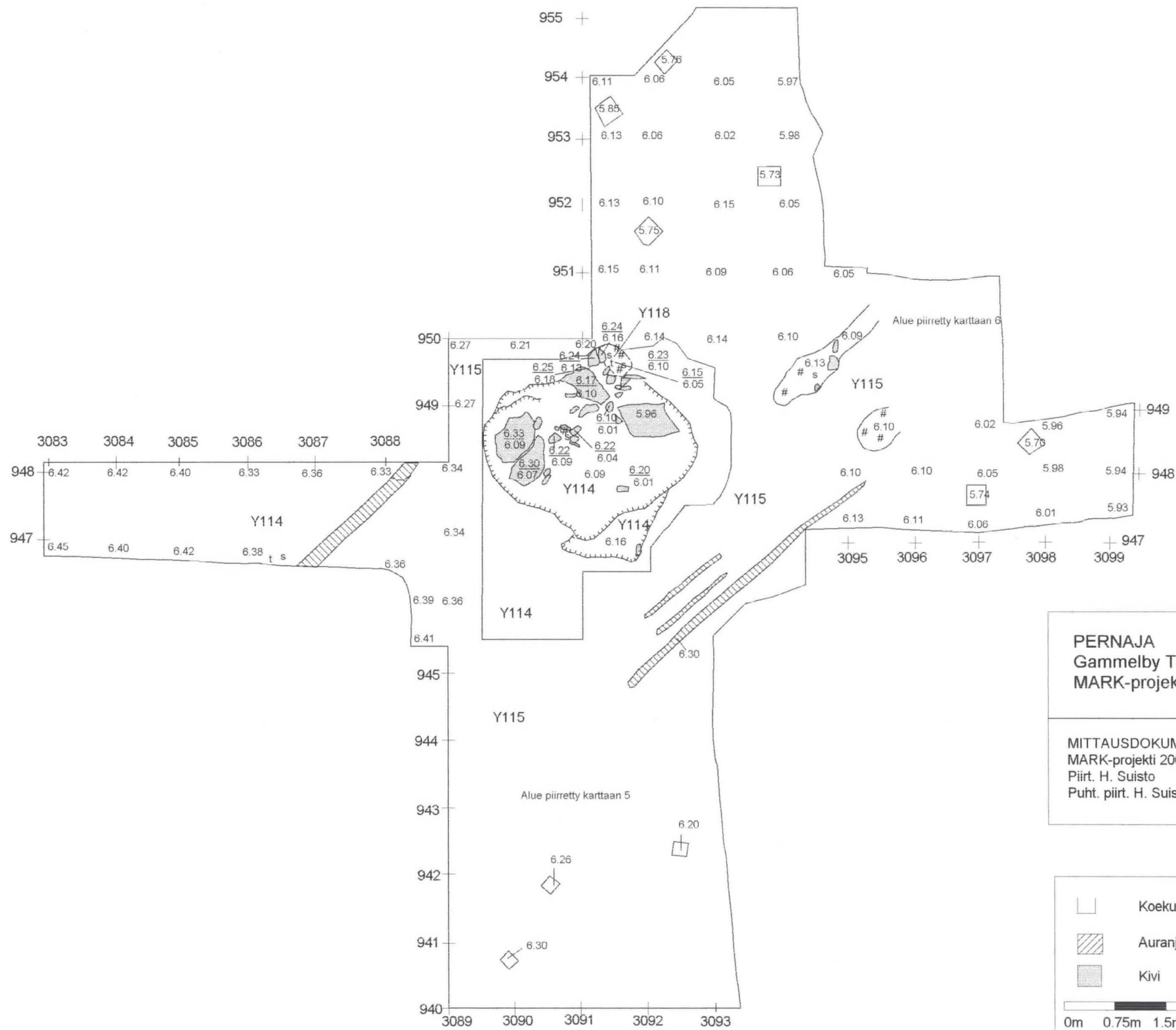
★	selteri
☆	valkosavi
●	punasavi
▽	palanut savi
○	fajanssi
□	ikkunalasi
■	lasi
▲	metalli
△	palanut luu
⊙	kuona
■	kiviesine
○	palaneen saven keskittymä
○	tiilikeskittymä

0 5 10 15 20 25 m

PERNAJA Gammelby Tomtäker MARK-projekti 2004	Löytölevintäkarta Inventointi 25.4.2004 Mk 1:50
MITTAUSDOKUMENTOINTI MARK-projekti 2004 H. Hämäläinen 2005	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI
	Kartta 2

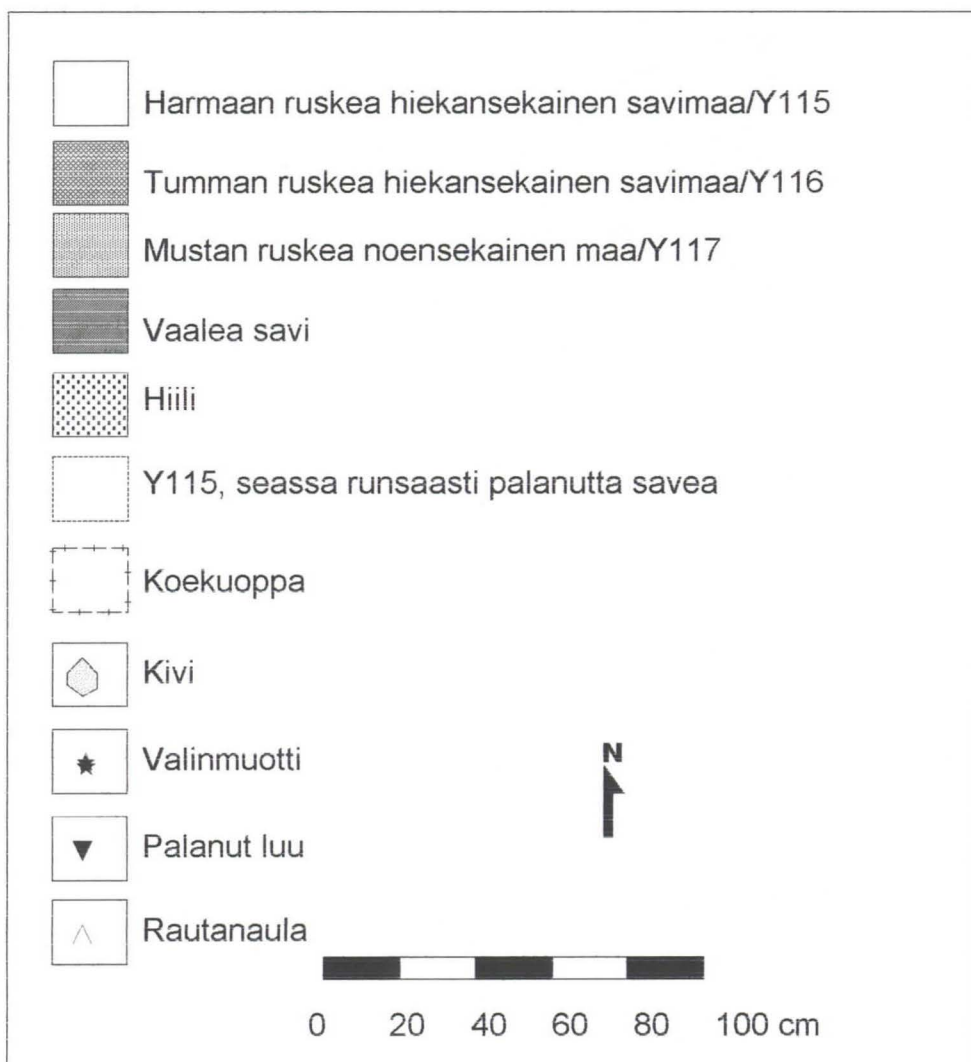
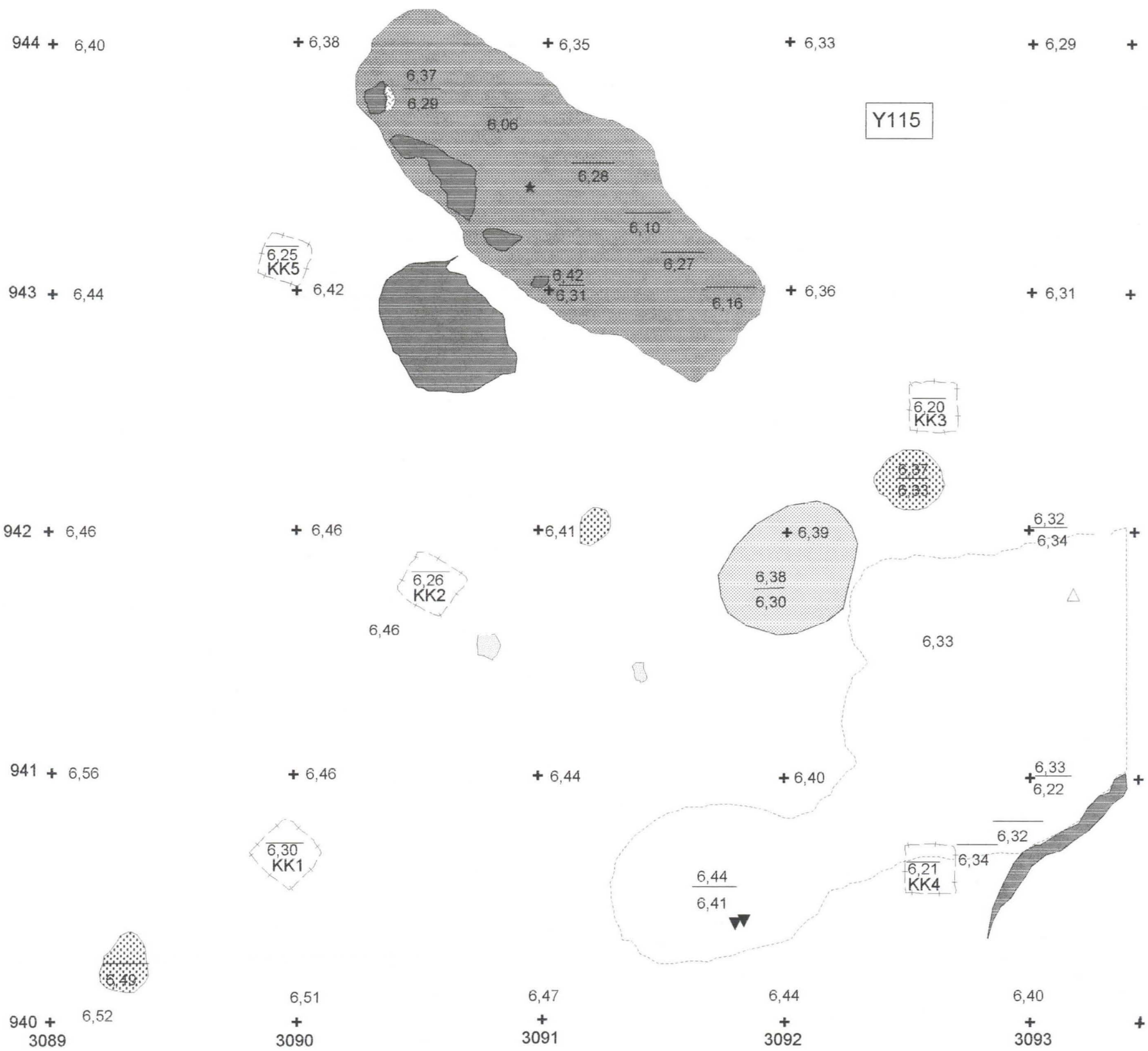

PERNAJA Gammelby Tomtåker MARK-projekti 2004	Yleiskartta Kaivausalue peltorinteessä Mk 1 : 2500
MITTAUSDOKUMENTOINTI MARK-projekti 2004 Puht. piirt. W. Pertola H. Suisto	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI Kartta 3

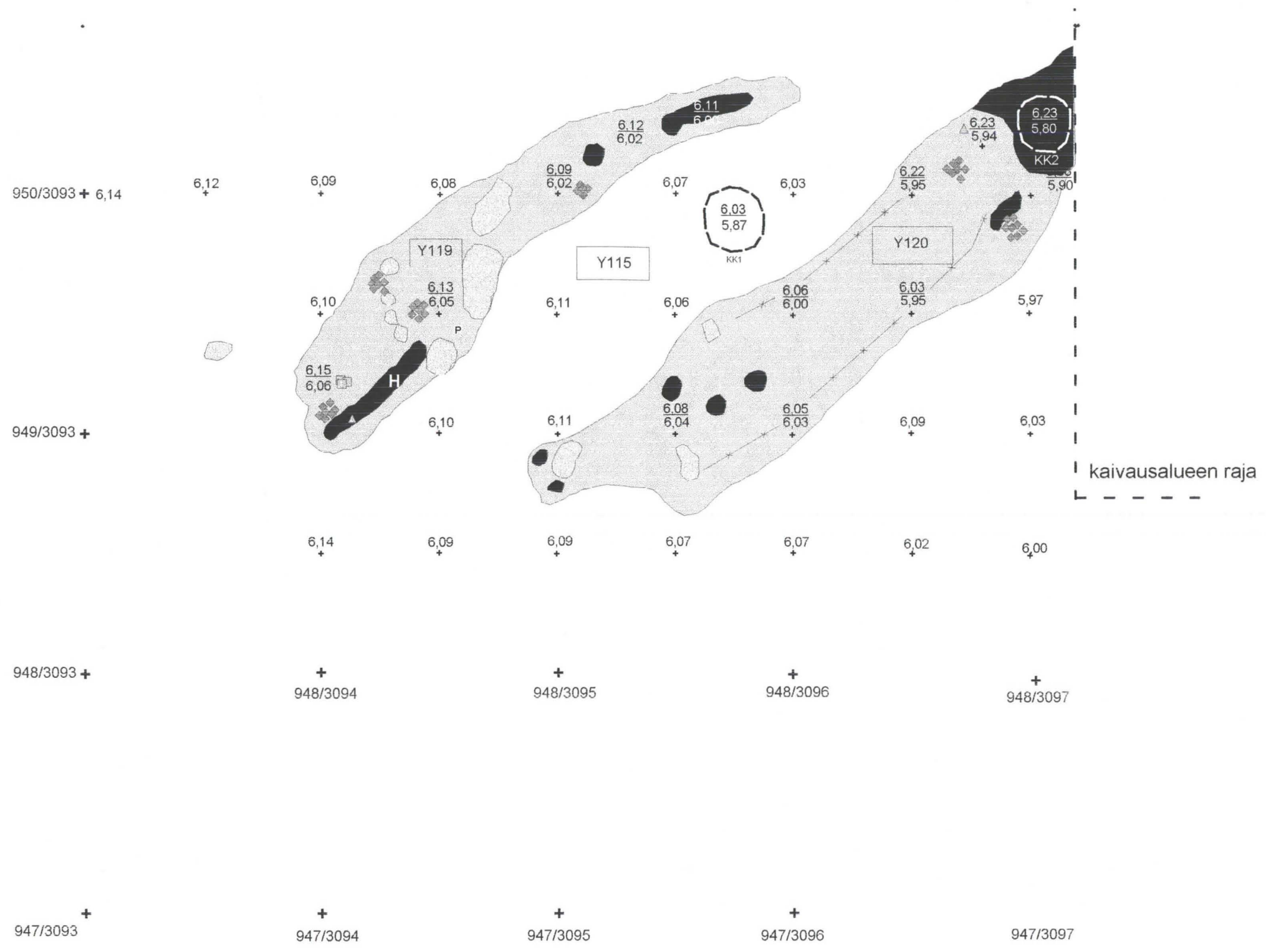

PERNAJA Gammelby Tomtäker MARK-projekti 2004	Tasokartta, koko kaivausalue Mk 1 : 75
MITTAUSDOKUMENTOINTI MARK-projekti 2004 Piirt. H. Suisto Puht. piirt. H. Suisto	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI Kartta 4

	Koekuoppa	s	Palanut savi	N ↑
	Auranjälki	#	Hiili	
	Kivi	t	Tiili	
0m 0.75m 1.5m 2.25m 3.00m 3.75m				

PERNAJA Gammelby Tomtäker MARK-projekti 2004	Tasokartta, eteläsiipi Mk 1:20
MITTAUSDOKUMENTOINTI Piirt. Tarja Knuutinen 29.6.2004 Puht.piirt. T. Knuutinen 2004	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI Kartta 5

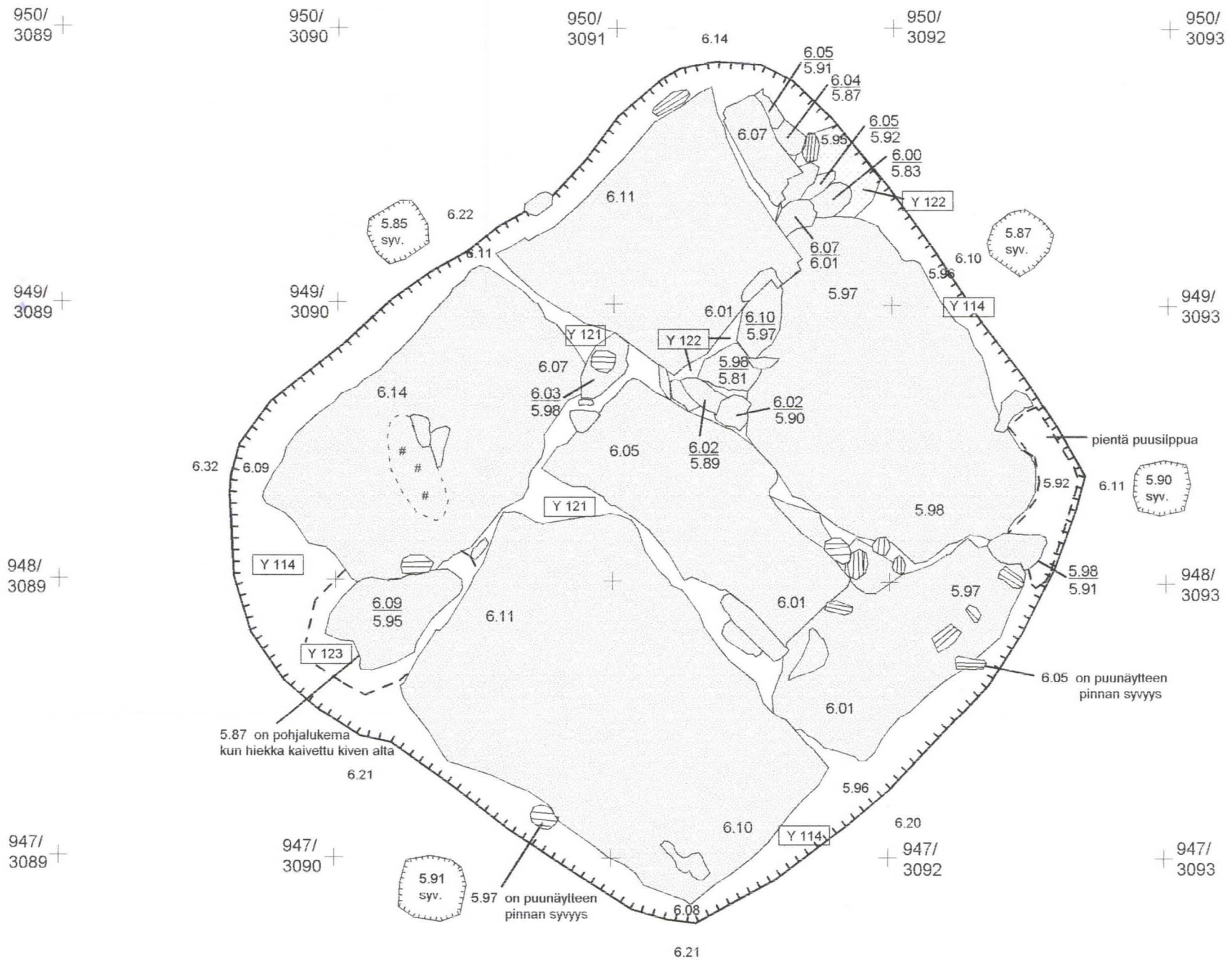

	Kivi		Harmaanruskea hiekansekainen savimaa		P = puunäyte
	Hiili		Hiilensekainen savimaa		
	Palanut savi		Hiilensekainen savimaa		
	Luu		Auranjälki		
	Palanut kivi		H = hiilinäyte		

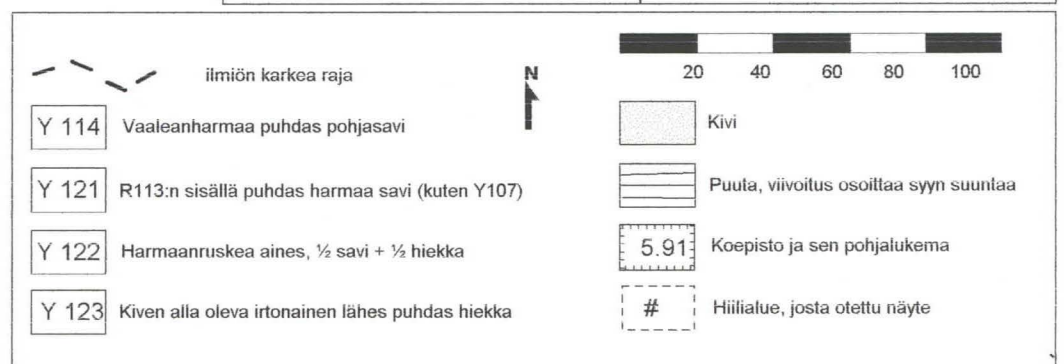
N

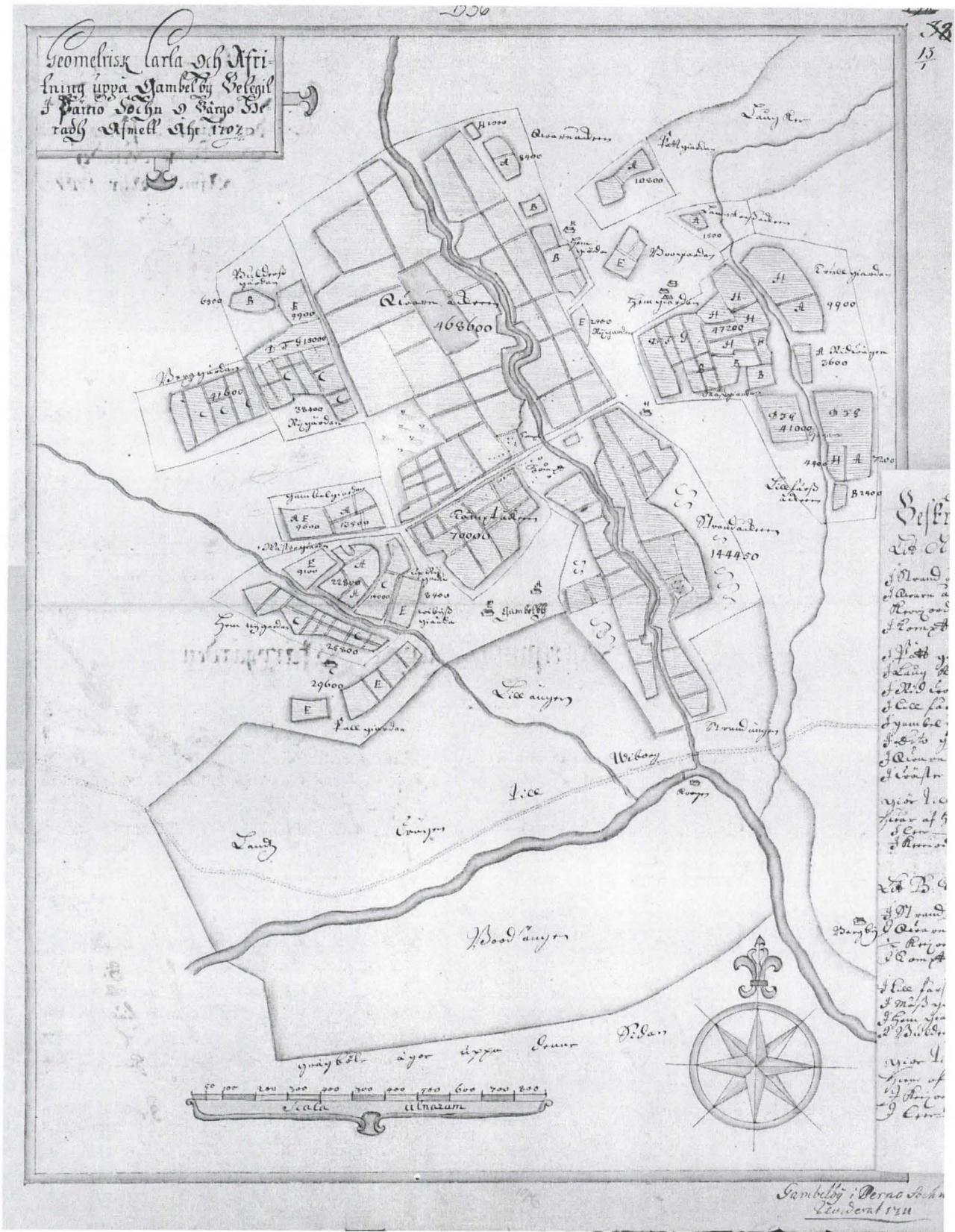
0 20 40 60 80 100 cm

PERNAJA Gammelby Tomtäker MARK-projekti 2004	Tasokartta, itäsiiven laajennus Mk 1: 20
MITTAUSDOKUMENTOINTI Piirt. N. Salonen 2.7.2004 Puht. piirt. N. Salonen 2004	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI
	Kartta 6

PERNAJA Gammelby tomtåker MARK- projekt 2004	Tasokartta, Alue 1, R 113 R 113:n alempi kivikerros Mk 1: 20
MITTAUSDOKUMENTOINTI Piirt. H. Hämäläinen 3- 4.7.2004 Puht. piirt. H. Hämäläinen 2004	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI Kartta 7

Gammelby 1707 S.Broterus KA MMA Pernaja B 36 13/1

PUU- JA HIILINÄYTTEET

LIITE IV

A HIILINÄYTTEET

B PUUNÄYTTEET

A. HIILINÄYTTEET

1. 2.7.2004: $x=948,40$; $y=3090,35$; $z=6,85$ – ajoitettu.
2. 3.7.2004: $x=948,927$; $y=3094,285$; $z=611$.

B. PUUNÄYTTEET

3. 3.7.2004: $x=949,160$; $y=3094,675$; $z=610$ – ajoitettu.
4. 3.7.2004: $x=948,05$; $y=3090,25-35$; $z=6.10$.
5. 3.7.2004: $x=947,10$; $y=3090,70$; $z=5,97$.
6. 3.7.2004: $x=940,160$; $y=3094,675$; $z=610/609$.
7. 3.7.2004: $x=948,10-20$; $y=3091,95-3092$; $z=5,93$; näytteen paksuus 2 cm.

VALOKUVALUETTELOT

LIITE V

A MUSTAVALKOKUVALUETTELO

B DIAPOSITIIVILUETTELO

Pernaja Tomtäker

MARK-projekti 28.6.-4.7.2004

Kuvaluettelo/mustavalkokuvat 125528:1-12

Päänro	Alanro	Kunta	Kohde	Aihe	Suunta	Kuvaaja	Pvm	Vuosi	Tyyppi	Koko
125528	1	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Eteläsiiven ensimmäinen taso, jossa näkyy tumma läikkä.	NW-SE	Hanna Suisto	29.6.	2004	MV	kino 35mm
125528	2	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Rakenne R113 esiinpuhdistettuna.	SW-NE	Hanna Suisto	29.6.	2004	MV	kino 35mm
125528	3	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Itäsiiven laajennus, jossa näkyvissä nokiläikät.	SS-NN	Hanna Suisto	3.7.	2004	MV	kino 35mm
125528	4	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Itäsiiven laajennus, jossa näkyvissä nokiläikät.	EE-WW	Hanna Suisto	3.7.	2004	MV	kino 35mm
125528	5	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Itäsiiven laajennus (Y119), paikka mistä otettu hiilinäyte n:o 2.	SS-NN	Hanna Suisto	3.7.	2004	MV	kino 35mm
125528	6	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Yleiskuva Bondbacksvägeniltä kohti Tomtäkern:in peltomaisemaa, kaivausalue kuvan keskellä.	EE-WW	Hanna Suisto	3.7.	2004	MV	kino 35mm
125528	7	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Yleiskuva Bondbacksvägeniltä kohti Tomtäkern:in peltomaisemaa, kaivausalue kuvan vasemmassa laidassa.	EE-WW	Hanna Suisto	3.7.	2004	MV	kino 35mm
125528	8	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Yleiskuva Bondbacksvägeniltä kohti Tomtäkern:in peltomaisemaa.	SE-NW	Hanna Suisto	3.7.	2004	MV	kino 35mm
125528	9	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Puunäyte n:o 6 in situ.	NN-SS	Hanna Suisto	3.7.	2004	MV	kino 35mm
125528	10	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Rakenne R113:n toinen kivikerros.	WW-EE	Hanna Suisto	4.7.	2004	MV	kino 35mm
125528	11	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Rakenne R113:n toinen kivikerros.	SE-NW	Hanna Suisto	4.7.	2004	MV	kino 35mm

Päänro	Alanro	Kunta	Kohde	Aihe	Suunta	Kuvaaja	Pvm	Vuosi	Tyyppi	Koko
125528	12	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Rakenne R113 Y123:n poiston jälkeen.	WW-EE	Hanna Suisto	4.7.	2004	MV	kino 35mm

Pernaja Tomtäker

MARK-projekti 28.6.-4.7.2004

Kuvaluettelo/diakuvat 125527:1-18

Päänro	Alanro	Kunta	Kohde	Aihe	Suunta	Kuvaaja	Pvm	Vuosi	Tyyppi	Koko
125527	1	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Riikka Väisänen kaivausalueen laidalla.		Ulrika Rosendah	29.6.	2004	Dia	kino 35mm
125527	2	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Eteläsiipi 1 taso, tumma läikkä.	WW-EE	Ulrika Rosendah	29.6.	2004	Dia	kino 35mm
125527	3	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Työkuva.	WW-EE	Ulrika Rosendah	29.6.	2004	Dia	kino 35mm
125527	4	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Työkuva.	WW-EE	Ulrika Rosendah	29.6.	2004	Dia	kino 35mm
125527	5	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	R113, uuni puhdistettuna.	SS-NN	Ulrika Rosendah	29.6.	2004	Dia	kino 35mm
125527	6	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	R113, uuni puhdistettuna.	SW-NE	Ulrika Rosendah	29.6.	2004	Dia	kino 35mm
125527	7	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Työkuva, HS & NS.	NW-SE	Ulrika Rosendah	29.6.	2004	Dia	kino 35mm
125527	8	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Työkuva, TK & RV.	SW-NE	Ulrika Rosendah	29.6.	2004	Dia	kino 35mm
125527	9	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Itäsiiven laajennuksen siivottu taso/hiililäikät.	SS-NN	Ulrika Rosendah	3.7.	2004	Dia	kino 35mm
125527	10	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Y119 detalji/ hiilinäytteen (2) kohta.	SS-NN	Ulrika Rosendah	3.7.	2004	Dia	kino 35mm
125527	11	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Yleiskuva Bondbacksvägeniltä.	E-W	Ulrika Rosendah	3.7.	2004	Dia	kino 35mm
125527	12	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Puunäyte 6 in situ.	WW-EE	Ulrika Rosendah	3.7.	2004	Dia	kino 35mm
125527	13	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Rakenne R113, toinen kivikerros.	WW-EE	Ulrika Rosendah	4.7.	2004	Dia	kino 35mm
125527	14	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Rakenne R113, toinen kivikerros.	SS-NN	Ulrika Rosendah	4.7.	2004	Dia	kino 35mm

Päänro	Alanro	Kunta	Kohde	Aihe	Suunta	Kuvaaja	Pvm	Vuosi	Tyyppi	Koko
125527	15	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Rakenne R113, toinen kivikerros.	SE-NW	Ulrika Rosendah	4.7.	2004	Dia	kino 35mm
125527	16	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	R113, Y123:n poiston jälkeen.	NN-SS	Ulrika Rosendah	4.7.	2004	Dia	kino 35mm
125527	17	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Työkuva.	SW-NE	Ulrika Rosendah	4.7.	2004	Dia	kino 35mm
125527	18	Pernaja	Gammelby, Tomtäker	Työkuva.	SE-NW	Ulrika Rosendah	4.7.	2004	Dia	kino 35mm

LEHDISTÖTIEDOTE JA LEHTILEIKKEET

SISÄLTÖ:

- A LEHDISTÖTIEDOTE
- B LEHTILEIKE: LOVIISAN SANOMAT 2.7.2004
- C LEHTILEIKE: LOVIISAN SANOMAT, JATKUU
- D LEHTILEIKE: LOVIISAN SANOMAT, JATKUU
- E LEHTILEIKE: UUSIMAA 3.7.2004
- F LEHTILEIKE: UUSIMAA, JATKUU
- G LEHTILEIKE: UUSIMAA, JATKUU

–MARK–

Keskiajan arkeologiaa maaseudulla
Medeltidsarkeologi på landsbygden

PRESSMEDDELANDE 24.6.2004

Arkeologiprojekt gör utgrävningar i Pernå Gammelby 28.6-4.7.2004

Ett tiotal arkeologiestuderande vid Helsingfors universitet undersöker en medeltida bytomt i Gammelby i Pernå 28.6-4.7.2004. De arkeologiska utgrävningarna ämnar få mera kunskap om medeltida landsbygdslevnad i Finland, eftersom de bevarade skriftliga källorna som belyser denna period är knappa, och få medeltida landsbygdsboplatser nämns överhuvudtaget i det historiska källmaterialet. För att öka vår kunskap om dessa boplatser har en grupp forskare och studenter vid Helsingfors universitet startat ett utgrävnings- och forskningsprojekt år 2003, som benämns **MARK – medeltidsarkeologi på landsbygden**. Forskningsgrävningen ämnar utreda bosättningshistorien i **Gammelby, Tomtåker**, där det legat en by från medel- till stormaktstid. Platsen är belägen på Rusthållarbacken vid Jönsas gård.

Sommarens utgrävningar i Pernå baserar sig på tidigare, preliminära undersökningar åren 2002 och 2003, som lokaliserade platsen för **en gammal bytomt**. I provgrävningen, som MARK-projektet företog i september 2003, framkom föremål från medeltid till 1800-tal samt en ugn från ett hus lokaliserades och skall ytterligare utforskas. Detta tyder på aktivitet på platsen, som numera är åkermark. Bland de tidigare hittade fynden finns förutom medeltida stengods och lerklining även bl.a. rödgods och kritpipor från stormaktstid. MARK-projektets utgrävningar från år 2003 presenterades t.ex. i FST:s program *Arthur* hösten 2003.

Pernåbygdens historia är har varit aktuell under de senaste åren inte minst tack vare kyrkans 650-årsjubileum i fjol samt p.g.a. Åbo universitets (Agricola-projektets) utgrävningar från tidigare år. MARK-projektet har finansierats med stipendiemedel, som beviljats av Svenska Kulturfonden, Suomen kulttuurirahasto och Nordenskiöld-samfundet samt Helsingfors universitets studentkår. Utgrävningarna leds av projektledare Ulrika Rosendahl, arkeologiestuderande vid Institutionen för kulturforskning vid Helsingfors universitet), samt historiker Eva Ahl, doktorand vid Historiska institutionen (vid Helsingfors universitet). Med experthjälp bidrar prof. Mika Lavento och fil.dr Georg Haggrén (Helsingfors universitet), forskare Marianna Niukkanen (Museiverket) och fil.mag. Hanna-Maria Pellinen (Åbo universitet).

Besök på utgrävningarna rekommenderas to-fre 1-2.7, mellan kl. 9-15, då utgrävningarna framskridit till ett åskådligt och mer informativt skede.

Kontaktuppgifter:

Projektledare Ulrika Rosendahl, tfn 050-5934031, ulrika.rosendahl@helsinki.fi
fil.mag. Eva Ahl, eva.ahl@helsinki.fi

LOVIISAN SANOMAT

Viikko 27 n:o 53 – Perjantai 2. heinäkuuta 2004 • 88. vuosikerta, perustettu 1916 • Irtonumero 1,00 €

LÄÄKÄRIASEMA **Ergo**
terveyspalvelut
Kuningattarekatu 16C17
☎ (019) 533 127, ergo@kolumbus.fi
Ajanvaraus klo 7.30-15.30

Arkeologit vesisateessa

■ Rajut kesäsateet ovat haitanneet Pernajan Vanhassakylässä meneillään olevia arkeologisia kaivauksia. Keski-
viikkona kymmenen hengen kaivajajoukko joutui pitämään sadetta koko päivän. Keskeillä savista peltoa Rusthollarinmäessä sijaitseva kaivauspaikka muuttui upottavaksi liejuksi. Seuraavana päivänä oli työt aloiteltava oijien kaivuulla. Värällä työ-
tetty kaivanto oli täytynyt vedellä ja muistutti enemmänkin uima-allasta kuin keskiaikaista asuinpaikkaa.

Helsingin yliopiston arkeologian opiskelijoista koostuva joukko on kuitenkin sinnikästä laatua. Sateiden tauottua pikkutarkkaa työtä jatkettiin hymyssä suin.

Tämän kesän kaivaukset tehdään keskiaikaisen talon sijaintipaikalla. Jo viime kesänä löydetyn talon uunin paikka kivineen tutkitaan nyt tarkasti. Löytöihin lukeutuvat myös lukuisat saviastioiden palaset. Niiden materiaali kertoo aukottomasti, että keskiaikaisesta Pernajasta on ollut yhteyksiä keskiseen Eu-

rooppaan. Kaivauspaikan ohitse lienee kulkenut myös muinainen valtavyylä, Vanha Viipurintie. Sekin seikka voi tuoda päivänvaloon yllättäviä esinelöytöjä.

Suomen historiallisessa lähdeaineistossa on säilynyt kovin vähän tietoja keskiajasta. Pernajan kaltaiset kaivaukset tuovat tärkeää tietoa tuon ajan ihmisten elämästä. Esimerkiksi talojen lähellä yleinen luutunkio kertoo tutkijoille paljon vaikkapa asukkaiden ruokavaliosta. Jos onni oikein potkaisee, voi tunkioista löytyä fossiloitunutta viljaa.

Aiheesta lisää
sivulla 12

Vesi valtasi
arkeologiset
kaivaukset
Pernajan
Vanhassakylässä.

Pernajan Vanhassakylässä kaivetaan taas Vedenpaisumus yllätti arkeologit

■ Viime päivien rankat saateet ovat tuottaneet ylimääräistä harmia arkeologijoukolle, joka parhaillaan tutkii keskiaikaisen talon sijaintipaikkaa Pernajan Vanhassakylässä.

-Keskiviikkona joutuimme pitämään taukoa, koska vettä tuli kaatamalla koko ajan. Seuraavana päivänä oli aloitettava tekemällä oja pois päin vettä täynnä olevasta kaivannosta, harmitteli kaivauksia johtava projektipäällikkö **Ulrika Rosendahl**.

Ankeista keleistä huolimatta kaivannolla puurtaneet Helsingin yliopiston kymmenkunta arkeologian opiskelijaa tekivät töitä reippaalla mielellä. Ja saalistakin oli jo kertynyt:

-Esiin on noussut mm. harmaasavesta valmistettujen ruukkujen palasia. Kyseistä savea on aikoinaan käytetty vain Keski-Euroopassa, Suomessa sitä ei jääkauden vuoksi esiinny. Niinpä on selvää, että täällä on aikoinaan ollut yhteyksiä Keski-Eurooppaan. Yllättävää on, että talonpojillakin on ollut varaa käyttää keramiikkaa. Yleensä täällä käytettiin vain puuastioita, jotka ovat tietysti aikapäiviä sitten maatuoneet, Rosendahl kertoi.

Luottokirja

Luuunkio toiveissa

Hän toivoi, että sunnuntaihin kestävät kaivaukset toisivat vielä esiin vaikka pa luutunkion.

-Siitä voitaisiin selvittää mm. sen ajan ruokavaliota.

Tunkiosta voisi löytyä myös fossiloitunutta viljaa. Niistä tehtävä radiohiilitutkimus kertoisi tarkemmin kuinka vanhasta materiaa-

lista on kyse.

Jo viime kesänä löydettiin paikalta vanhan uunin jäänteet, jotka nyt siis kaivettiin tarkemmin esiin.

-On hämmästyttävää, että uuninpaikka on säilynyt, vaikka tässä on harrastettu viljelyä. Uunin kivet eivät kuitenkaan ole kovin syväl-

lä, Rosendahl kertoi.

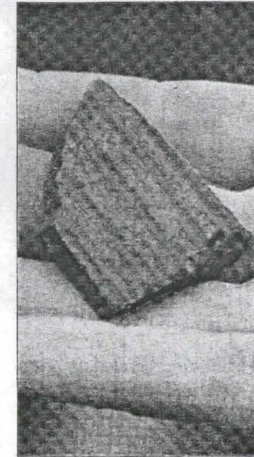
Vanhankylän arkeologisten kaivausten avulla pyritään saamaan lisätietoa maaseudun elämästä keskiajan Suomessa. Historiallisessa lähdeaineistossa on säilynyt vähäisiä tietoja keskiajasta, ja harvoja maaseudun asuinpaikkoja mainitaan yleensä lainkaan.

-Otaksun, että tässä ollut talo on tehty keskiajalla. Alueesta on olemassa ensimmäinen kartta vuodelta 1707. Siinä tähän kohtaan on merkitty tontti, vaikka talo olikin jo hävinnyt ja paikalla oli peltoa.

Pernajassa kaivettu paljon

Tämän kesän kaivaukset Pernajassa perustuvat aikaisempaan tutkimukseen vuosilta 2002 ja 2003. Projektin viimevuotisilla koekäivauksillä syyskuussa paikannettiin nyt tutkittavan talon pohjan uunirakennetta sekä esineitä, jotka ajoittuvat keskiajasta 1800-luvulle. Löytöjen joukossa on keskiaikaista kivilavastavaa ja palanutta savea sekä mm. suurvalta-ajan punasavikeramiikkaa ja liitupiippuja.

Pernajan seudun pitkä historia on viime vuosina ollut ajankohtainen liittyy-

Harmaasavea oleva ruukunpalanen kertoo, että Pernajan Vanhastakylästä oli aikoinaan yhteyksiä Keski-Eurooppaan saakka.

en kirkon 650-vuotisjuhliin vuonna 2003 sekä mm. Turun yliopiston Agricola-projektin kaivausten johdosta.

Projektia on rahoitettu stipendivaroin, joita ovat myöntäneet Svenska Kulturfonden, Suomen kulttuurirahasto ja Norden-skiöld-samfundet sekä Helsingin yliopiston ylioppilaskunta. (JK)

Vanhan uuninpaikan säilyminen matalan multakerroksen alla on pieni ihme. Kaivauspuuhissa arkeologian opiskelija Hanna Suisto.

Jokaisen esineen löytöpaikka tallennetaan millimetripaperille. Piirtoalustaa pitelee projektia johtava Ulrika Rosendahl, mittauspuuhissa Tarja Knuutinen (vas.) ja Riikka Väisänen.

Pernajan talonpojilla pyyhki hyvin

PERNAJA

Leena Hietalahti

■ Pernajan pelloilla ei syöty keskiajalla pelkkää pettuleipää. Tähän viittaavat Helsingin yliopiston keskiajan maaseudun elämää kartoittavat kaivaukset. Arkeologian opiskelijat ovat tehneet Vanhankylän pellolla kaivauksia maanantaista lähtien.

– Yleensä ajatellaan, että keskiajalla talonpoikien elämä oli köyhää ja kurtjaa. Pernajan kaivauksissa on kuitenkin löytynyt todisteita yllättävän vauraasta elämästä, kertoo kaivausprojektin päällikkö Ulrika Rosendahl.

Vanhan kiviunin ympäristöstä on löytynyt muun muassa Saksasta 1500-luvulla tuotua keramiikkaa. Yleensä ulkomaista keramiikkaa omistivat vain kaupunkilaiset ja herrasväki.

sivu 3

Jo lu

PORVOO

Leena Sepä

■ Tänään Suvisoitto Kaipaiselma H seessä on sen ensin nattu säv Myös j Vapaavu nen. Hän mutta tät

Pernajan Vanhassakylässä tutkitaan maaseudun keskiaikaa

Keskiajan Suomessa ei vielä poltettu tupakkaa

PERNAJA

Leena Hietalahti

■ Helsingin yliopiston maanantaista sunnuntaihin jatkuva arkeologinen kaivausprojekti osoittaa, että ainakaan Pernajan Vanhankylän talonpojat eivät syöneet keskiajalla pelkkää petuleipää.

– Yleensä ajatellaan, että keskiajalla talonpoikien elämä oli köyhää ja kurjaa. Pernajan kaivauksissa on kuitenkin löytynyt todisteita yllättävän vauraasta elämästä, kertoo kaivausprojektin päällikkö **Ulrika Rosendahl**.

Kaivauksissa on löytynyt muun muassa 1500-luvulla Saksasta tuotua keramiikkaa. Keskiajalla ulkomailta tuotu keramiikka koristi yleensä vain kaupunkilaisten ja herrasväen koteja.

Pernajan kaivaukset ovat osa Helsingin yliopiston keskiajan arkeologiaa maaseudulla -projektia.

Kaivauksia suorittavat kymmenisen arkeologian opiskelijaa. Nyt jatkuvat tutkimukset aloitettiin Vanhankylän pellolla viime syksynä.

Perjantaina kaivauksissa keskityttiin tutkimaan keskiaikaisen kiviuinin ympäristöä. Tutkimuksissa keskitytään vuosiin 1200-1550.

– Vanhastakylästä vuonna 1707 tehtyyn karttaan on merkitty tähän kohtaan tonttialue. Nyt yritämme selvittää, kuinka laajaa ja vanhaa tonttialueen asutus on ollut keskiajalla. Toistaiseksi olemme löytäneet taloista todisteena vain tämän kiviuinin, mutta saattaa olla että tässä pellolla on ollut taloja

JUHA PERAMAK

muksissa keskitytään vuosiin 1200-1550.

– Vanhastakylästä vuonna 1707 tehtyyn karttaan on merkitty tähän kohtaan tonttialue. Nyt yritämme selvittää, kuinka laajaa ja vanhaa tonttialueen asutus on ollut keskiajalla. Toistaiseksi olemme löytäneet taloista todisteena vain tämän kiviuunin, mutta saattaa olla että tässä pellolla on ollut taloja enemmänkin.

Elämä maaseudulla pitkälti tutkijatonta

Rosendahlin mukaan keskiajan maalaiselämän tutkiminen on erityisen mielenkiintoista, sillä arkeologinen keskiaika-tutkimus keskittyy kaupunkiin ja linnnoihin.

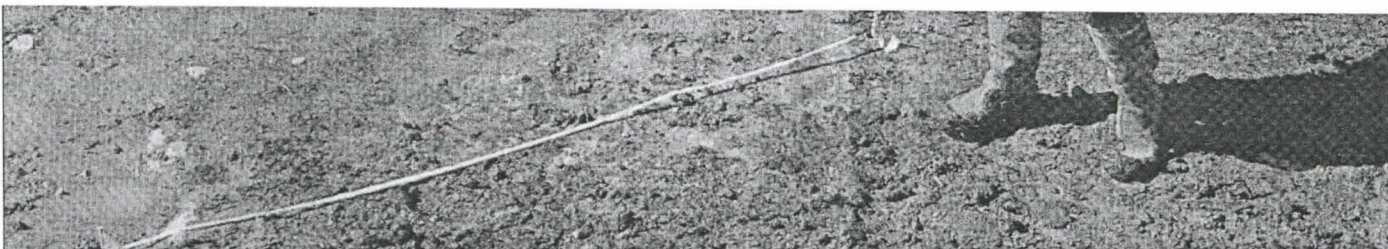
– Maaseudun elämän tutkiminen on pitkälti pioneerityötä. Loppujen lopuksi meillä on hyvin vähän tietoa siitä, miten maaseudulla on eletty. Pyrimme selvittämään muun muassa millaisissa taloissa talonpojat ovat asuneet, mitä astioita he ovat käyttäneet ja millaista kylän elämä on ylipäätään ollut keskiajalla.

Kaivaukset jatkuvat sunnuntai-iltaan. Perjantaiaamuun mennessä arkeologian opiskelijat ovat kaivaneet kiviuunin ympäristöstä muun muassa astioiden jäännöksiä, kotieläinten luita sekä palasia tupakkapiipiistä.

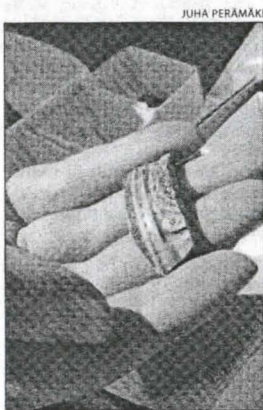
– Päättelemme esineiden iän ennen kaikkea niiden muotoilusta. Suurin osa jäänteistä on myöhäiseltä keskiajalta, mutta aamulla löysimme pari keramiikan palaa, jotka olivat niin karkeasti muotoiltuja, että ne saattavat olla rautakaudelta asti.

Löydöt viedään yliopistolle jatkotutkimuksiin, mutta historiatietouden perusteella voi päätellä paljon jo pellolla.

– Piipun palat eivät ainakaan

Keskiaikaa etsimässä. Arkeologian opiskelijat Hanna Suisto (vas.) ja Nora Salonen tekevät Vanhankylän kaivausalueesta tasokarttaa. Kartta tehdään jokaisesta kaivauskerroksesta.

JUHA PERAMÄKI

Merkki vauraudesta. Tämä koristeellinen keramiikan pala on peräisin Saksasta. Keskiajalla ulkomaista keramiikkaa omisti yleensä vain herrasväki. Pernajan pellolla on eläinvarakkaita talonpoikia.

ole keskiajalta. Tupakka tuli Suomeen vasta 1600-luvulla, Rosendahl kertoo.

Keskiajalla Vanhassakylässä on laskettu olleen yhteensä noin kolmetoista taloa. Talonpojat ovat asuneet mitä ilmeisimmin hirsitaloissa.

Pelloilla on viljelty muun muassa ohraa ja ruista. Kotieläiminä on ollut lehmä, vuohia, siikojia ja lampaita.

Kenttätö ei ole kuivaa puuhaa

PERNAJA

Veera Toivainen

■ Arkeologin työ ei ole ainakaan kuivaa puuhaa. Keski- viikkona arkeologian opiskelijoita odotti Pernajan Vanhankylän kaivauksilla yllätys. Puolitoista metriä syvä kaivauskuoppa oli täytynyt yön aikana ääriään myöten sadevedestä. Koko päivä kului ojittaessa ja äyskäröidessä. Kaivauksiin aiemminkin osallistuneet opiskelijat **Riikka Väisänen** ja **Tarja Knuutinen** ovat oppineet, ettei kenttätö ole suinkaan pelkkää pölynhajuista polvien päällä kyykkimistä ja kaivamista. Kenttätöössä ei ikinä tiedä mikä työpaikalla odottaa.

Väisänen mukaan juuri kenttäkokenemus on erityisen tärkeää.

– On tärkeää olla mukana jo varhaisessa vaiheessa opintoja, Väisänen sanoo.

Riikka Väisänen kertoo

opiskelevansa arkeologiaa pääaineenaan Helsingin yliopistossa viidettä vuotta. Hän on humanististen tieteiden kandidaatti.

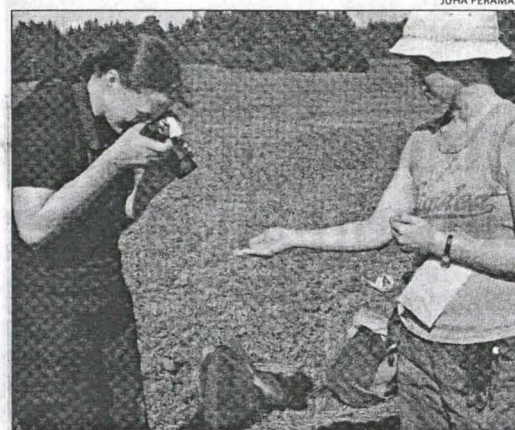
Väisänen on ollut mukana kaivauksissa ulkomailla asti, sillä yliopisto järjestää projekteja myös muissa maissa.

– Pääasiassahan kaivauksia on Suomessa, mutta olen ollut viime vuonna myös Boliviassa kaivamassa kalmistoa, Väisänen kertoo.

Väisänen pyrkii opiskelemaan arkeologiaa monta kertaa ennen kuin tärppäsi. Nyt valinta tuntuu osuneen nappiin.

– En kadu päätöstäni, sanoo Väisänen nauraen.

Osa kaivauksiin osallistuvista opiskelijoista lukee pääaineena historiaa, ja arkeologiaa sivuaineena. Tarja Knuutinen on yksi heistä. Hän on Jyväskylän yliopistossa kolmatta vuotta. Ennen Pernajaa Knuutinen on ollut mukana kaivauksissa vain

JUHA PERAMÄKI

Tutkimusta kaivauksilla. Tarja Knuutinen ottaa kuvaa Riikka Väisänen löydöstä.

kerran. Tällöin kyseessä olivat opetuskaivaukset Hangossa. Kaivauksilla mukana oleminen on Knuutisen mielestä kivaa ja mielenkiintoista,

mutta jatko arkeologian parissa jää nähtäväksi.

– Toisena vuonna vain tuli ajatus, että arkeologiaa voisi lueskella.

Pernaja Gammelby Tomtäcker 2004
Ulrika Rosendahl
125528: 1-12

